

„Podkopávej ze všech sil dnešní režim!“

Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za pravdu (1949)

PETR BLAŽEK

Zabavené výtisky časopisu a několik letáků se jako důkazy protistátní činnosti odbojové skupiny Za pravdu dochovaly ve spisech Státní bezpečnosti, v nichž jsou uloženy archivní dokumenty k vyšetřování spisovatele Karla Pecky a jeho přátel. Všichni byli tajnou policií zatčeni a odsouzeni k dlouholetým trestům těžkého žaláře.

Dochované protikomunistické tiskoviny jsou významným dokladem aktivního odporu části společnosti proti vnucovanému totalitnímu režimu. Nejčastěji se jednalo o jednoduché letáky, které byly zhotoveny buď na cyklostylu, nebo opsány na psacím stroji či napsány rukou. Většina jejich autorů dodnes není z pochopitelných důvodů známa – pokud byly vůbec podepsány, jednalo se většinou o pseudonymy nebo názvy odbojových skupin, které měly často jednoho nebo pouze několik málo členů.

Ilegálně rozšiřované letáky a časopisy měly značný význam, neboť pomáhaly narušovat cenzuru a informovaly obyvatelstvo o existujícím protirežimním odporu. Nejvíce protikomunistických tiskovin se objevilo v prvních měsících po únoru 1948, kdy se v živelné reakci na nové politické poměry mobilizovala významná část veřejnosti. V tomto období také tajná policie využívala „ilegální tiskoviny“ jako záminku pro represivní zákroky – některé z nich podvrhovala svým obětem při domovních prohlídkách, nebo je dokonce sama vyráběla za účelem provokací a konstruování „protistátních skupin“. V prvních letech komunistického režimu se uskutečnilo několik desítek politických procesů se skutečnými nebo fiktiv-

ními autory a rozšiřovateli letáků. Vynesené tresty se pohybovaly nejčastěji od šesti do deseti let odnětí svobody, nechyběly však ani drakonické rozsudky, včetně jednoho trestu smrti.¹

Až na výjimky nebyla většina dochovaných protikomunistických tiskovin doposud kriticky vydána. Platí to také u textů, které napsal Karel Pecka se svými přáteli v roce 1949. Od vytištění dvou čísel časopisu *Za pravdu* a několika letáků uplynulo takřka padesát let, naprostá většina aktérů již nežije a archivní prameny jsou torzovité. Objasnit okolnosti historických událostí, které se okolo vydávání těchto tiskovin odehrály, je proto možné pouze částečně. Přesto si zaslouží naši pozornost, neboť se v nich odráží vedle jiného také nekompromisní přístup komunistického bezpečnostního aparátu proti oponentům totalitní moci, který neváhal používat metody řízené provokace.

ČASOPIS PRO POLITIKU A KULTURU

Na počátku roku 1949 se několik přátel v Praze rozhodlo, že budou vydávat protikomunistický časopis. Mezi jeho hlavní tvůrce patřili absolvent českobudějovické obchodní akademie a neúspěš-

¹) Zájem historiků o různé typy „ilegálních tiskovin“, vytvořených v prvních dvaceti letech komunistického režimu v Československu, je dosud spíše okrajový. Srov. KAPLAN, Karel – VÁCHOVÁ, Jana (eds.): *Protistátní letáky a jiné formy odporu v roce 1948*. ÚSD, Praha 1994, s. 7–8. K provokacím tajné policie blíže MÁLEK, Jiří: *Metody Státní bezpečnosti na likvidaci třetího odboje*. In: CUHRA, Jaroslav – VEBER, Václav (eds.): *Za svobodu a demokracii I. Odpor proti komunistické moci*. Evropské hnutí v České republice, Praha 1999, s. 60–84; KAPLAN, Karel: *Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948–1956*. Doplňěk, Brno 1999, s. 232–239.

Karel Pecka (6. 12. 1928–13. 3. 1997)
– politický vězeň a prozaik

Karel Pecka se narodil na Slovensku v rodině českého příslušníka finanční stráže, který se v roce 1938 vrátil do Čech. V roce 1948 se po maturitě na českobudějovické obchodní akademii neúspěšně hlásil na vysokoškolská studia novinářství. V září 1949 se přestěhoval do Prahy, kde pracoval jako úředník v Tesle. V lednu 1949 spolu s přáteli založil protikomunistickou skupinu Za pravdu. V květnu 1949 byl zatčen Státní bezpečností a odsouzen na jedenáct let odnětí svobody. Prošel řadou vězeňských zařízení, včetně uranových dolů v okolí Jáchymova a Příbrami. Po podmíněčném propuštění v prosinci 1959 pracoval nejdříve jako jevištní technik v Národním divadle. Od roku 1965 působil jako spisovatel na volné noze. Spolupracoval také na filmových scénářích. Po roce 1969 patřil mezi spisovatele, kteří nemohli doma publikovat. V roce 1977 podepsal mezi prvními Chartu 77.

První Peckovy prozaické texty vycházely již v šedesátých letech. V sedmdesátých a osmdesátých letech publikoval v samizdatu a v kanadském nakladatelství 68 Publishers manželů Škvoreckých. Ve svém prozaickém díle se nejvíce zaměřoval na životní podmínky politických vězňů v uranových lágrech a po jejich propuštění z vězení, např. *Úniky* (1966), *Horečka* (1967), *Velký Slunovrat* (1968) a *Motázky nezvěstnému* (1980). S jistou nadsázkou byl literárními kritiky označován za „českého Solženicyna“. Pecka se také věnoval dobovému koloritu pražské Malé Strany, jeho povídková kniha *Malostranské humoresky* (1985) byla zfilmována.

Fotografie pořízené StB po zatčení Karla Pecky 31. května 1949.

Zdroj: ABS

ný uchazeč o studium žurnalistiky Karel Pecka, filmový režisér František Šádek a tajemník Československé strany lidové Antonín Řežáb. Některé texty později vytiskla také skupina skautů v Českých Budějovicích, v jejímž čele stál radiomechanik František Zahrádka. Ilegální tiskovina byla v druhém čísle uvedena jako *časopis pro politiku a kulturu*.² Zvolený podtitul poměrně výstižně vyjadřoval její zaměření – přinášela nejen politické komentáře a emotivní výzvy k odporu proti poučovacímu režimu, ale také například ironicky laděné filmové a literární recenze. Vyznění všech článků bylo ovšem stejné, autoři chtěli demaskovat totalitní režim, vysmívali se prvo-

plánové rudé propagandě, zahraničním neúspěchům Sovětského svazu a sarkasticky komentovali projevy nových mocipánů.

S myšlenkou vydávat protikomunistický časopis přišel jednadvacetiletý Karel Pecka. Ještě z Českých Budějovic se dobře znal se sedmadvacetiletým Antonínem Řežábem, který na počátku roku 1949 pracoval na sekretariátu lidové strany v Košířích, kde měl k dispozici cyklostyl. O několik týdnů později se k nim přidal o jednu generaci starší filmový scénárista František Šádek, který spolu s Karlem Peckou napsal patrně většinu článků. Seznámila je na konci ledna 1949 Peckova přítelkyně Jiřina Kottová, která tehdy půso-

²⁾ Podtitul byl patrně zvolen s odkazem na *Svobodný zítřek*, který vydávali národní socialisté v letech 1945–1948 s podtitulem *týdeník pro kulturu a politiku*.

bila jako baletka a v minulosti hrála v několika Sádkových filmech. Počátky vydávání časopisu popsal Karel Pecka po letech v krátké vzpomínce: *Dali jsme dohromady první číslo, časopis nazvali Za pravdu, vytiskli na cyklostylu asi v sedmdesáti kusech, a pak jsme exempláře házeli do schránek, posílali známým. Když uvážíme nedávný samizdat, nebylo to tak malé množství. Udělali jsme jedno číslo, druhé a mezitím jsem pracoval v Tesle jako úředník, vyplňoval jsem ručně kartičky k rozhlasovým přijímačům, které tam vyráběli. Nějak jsem se musel živit, a protože jsem počítal s odchodem [za hranice], hodilo se mi přes zimu cokoli.³*

Antonín Řežáb na košířském cyklostylu vytiskl vedle dvou čísel časopisu také několik desítek kusů letáku *Američanům!*, podepsaného ilegální skupinou Za pravdu, který napsal patrně František Sádek. Krátce po jeho vytištění v březnu 1949 byl mladý lidovec přeložen na českobudějovický stranický sekretariát a vydávání časopisu v Praze již nepokračovalo.

ODBOJOVÁ SKUPINA ZA PRAVDU – „PAVEL“

V dubnu 1949 odjel Karel Pecka za svou babičkou do Českých Budějovic, aby zde počkal, než se připraví jeho odchod do zahraničí, kde chtěl navázat kontakty s exilovými seskupeními a získat pomoc pro další činnost své odbojové skupiny. Ve městě, kde před časem studoval střední školu, se po několika dnech setkal se svým známým ze skautského hnutí Františkem Zahrádkou, kterému nabídl spolupráci v protikomunistické skupině a požádal ho o pomoc při vydávání časopisu. Devatenáctiletý radiomechanik v tomto období již převáděl uprchlíky přes šu-

mavskou hranici (jeho bratr Ludvík odešel do Bavorska už v lednu 1949 a později vstoupil do francouzské cizinecké legie), shromažďoval zbraně a krátkovlnné vysílačky pro zamýšlené spojení se zahraničím. Na pozvání Karla Pecky odjel do Prahy, kde se seznámil také s Františkem Sádkiem a dohodl další postup.

Po návratu začal František Zahrádka postupně vytvářet jihočeskou pobočku skupiny Za pravdu, která dostala název podle jeho krycího jména „Pavel“. Zpočátku se zaměřila na rozmnožování a rozšiřování ilegálních tiskovin. Texty a cyklostylový papír obstaral pro nové letáky Karel Pecka. Nejdříve František Zahrádka s přáteli vytiskl ve skautské klubovně několik desítek kusů letáku *Komunistický mír* a společně s Marií Královou přepisoval na cyklostylové blány další texty, které měly později vyjít patrně jako třetí číslo časopisu *Za pravdu*. Do činnosti Zahrádkova okruhu se po svém příjezdu do Českých Budějovic zapojil také Antonín Řežáb, který však byl v červnu 1949 povolán na dvouměsíční vojenské cvičení. Krátce před Řežábovým odchodem se k mladým skautům přidal rovněž štábní rotmistr letectva Silvestr Müller, který za války sloužil jako letecký mechanik ve Velké Británii. V květnu 1949 byl jako „nespolehlivý“ (od podzimu 1948 byl podrobně sledován českobudějovickými pracovníky 5. oddělení Hlavního štábu Ministerstva národní obrany, tedy vojenské kontrarozvědky) poslán na dlouhodobou dovolenou. Od července 1949 začal pracovat jako mechanik v podniku Igla.

Dne 18. července 1949 se František Zahrádka podle svých vzpomínek zažil při jednom z přechodů hranic přestřelku členů jiné převaděč-

Fotografie pořázené StB po zatčení Františka Sádka 12. července 1949.

Zdroj: ABS

³⁾ LUKEŠ, Jan: *Hry doopravdy. Rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. Paseka, Praha – Litomyšl 1998, s. 48.

Fotografie pořízené StB po zatčení Antonína Řežába 17. srpna 1949.

Zdroj: ABS

ské skupiny s pohraničníky. Na místě se rozhodl raději pokračovat do Bavorska, kde kontaktoval americkou tajnou službu CIC (Counter Intelligence Corps). Ve Straubingu byl Američany vyškolen a poslán 28. července 1949 zpátky do Československa s úkolem získat dalšího spolupracovníka a zpravodajské informace. Do Bavorska se podle dohody opět vypravil 6. srpna 1949, tentokrát s bývalým vojákem Silvestrem Müllerem. Teprve po několika dnech čekání a prověřování dostali od Američanů (ve výslechových protokolech je uveden především kpt. Zoltán Vagaš, který před válkou studoval v Písku) řadu nových úkolů. Měli především zjistit, kdo pracuje u komunistických tajných služeb, jaké budovy tajné služby využívají, převést přes hranice vybrané osoby, zjistit, jaké jsou nálady obyvatelstva, navrhnout vhodné kandidáty pro spolupráci s Američany a konečně podle možnosti proniknout do KSČ (František Zahrádka přinesl důstojníkům CIC zfalšovanou průkazku člena KSČ vystavenou na své jméno – průkazku včetně prověřkové známky sehnal od svého známého). Na závěr si oba vybrali pistole a dostali nová krycí jména – Müller „Míša“ a Zahrádka „Josef“. Po setmění je Američané odvezli na hranici, kterou úspěšně překročili v pozdních nočních hodinách 12. srpna 1949.

Druhý den odjel František Zahrádka vlakem do Prahy, aby kontaktoval Blanku Hřímálovou, jejíž popis a adresu mu dali Američané s úkolem převést ji přes hranice. Zahrádka se také chtěl sejít se svými přáteli, kteří se mu už několik týdnů neozvali. Karel Pecka zmizel z Českých Budějovic na konci května 1949 a po odchodu Antonína Řežába na vojenské cvičení o měsíc později se již nikdo z pražského okruhu nehlásil. Podle předchozí dohody zazvonil u bytu Františka Sádka nedaleko Karlova náměstí. Otevřela mu Sádko-

va manželka Milada, která ho pozvala dál a zavolala svého otce Miloslava Cettla. Teprve od něho se dozvěděl, že František Sádek, Karel Pecka a Antonín Řežáb byli již před časem zatčeni. Protože se oba hostitelé chovali podivně (Milada Sádková komusi ve vedlejším pokoji tlumeně telefonovala a Miloslav Cettl se nečekaného návštěvníka snažil v bytě zdržovat), rozhodl se raději rychle zmizet. Vrátil se vlakem do Českých Budějovic a začal připravovat odchod Blanky Hřímálové a její přítelkyně do zahraničí. Na smluveném místě 26. srpna 1949 však na něho a jeho přítele Augustina Kříže, který ho měl na cestě do Bavorska doprovázet, nikdo nečekal, a tak z přechodu hranic prozatím sešlo.

Těsně před novým plánovaným odchodem za hranice byl František Zahrádka 3. září 1949 zatčen. Za mřížemi postupně skončila většina osob z jihočeské skupiny – celkem sedmáct osob, šest dalších bylo zpočátku vyšetřováno na svobodě. Někteří byli stejně jako Zahrádka zatčeni příslušníky vojenské kontrarozvědky, ostatní pracovníky Státní bezpečnosti.

MUŽ S PODIVNOU MINULOSTÍ

Dne 23. května 1949 dostal Karel Pecka v Českých Budějovicích zprávu, že se konečně uskuteční domluvený odchod do zahraničí. Přechod zelené hranice nabídl zabezpečit již na konci března 1949 tchán Františka Sádka, který měl uprchlíky převádět již delší dobu. Ve skutečnosti byl údajný převaděč Miloslav Cettl mužem s velice podivnou minulostí. Někdejší důstojník československé armády pracoval od třicátých let jako redaktor. Po nacistické okupaci se veřejně přihlásil k aktivistické politice, a podle výpovědí svědků měl později dokonce aktivně spolupracovat s gestapem. Na počátku roku 1945 natočil jako

Fotografie pořizené StB po zatčení Vladimíra Valenty 30. srpna 1949.

Zdroj: ABS

režisér propagandistický dokumentární film *Kolesa dějin*. Po válce, když na několik let zmizel v zahraničí, se o jeho činnost za války opakovaně zajímala Státní bezpečnost a Obranné zpravodajství. Po návratu do Prahy začal patrně někdy okolo roku 1948 spolupracovat s tajnou policií, které zřejmě předhodil Karla Pecku jako lehký úlovek.

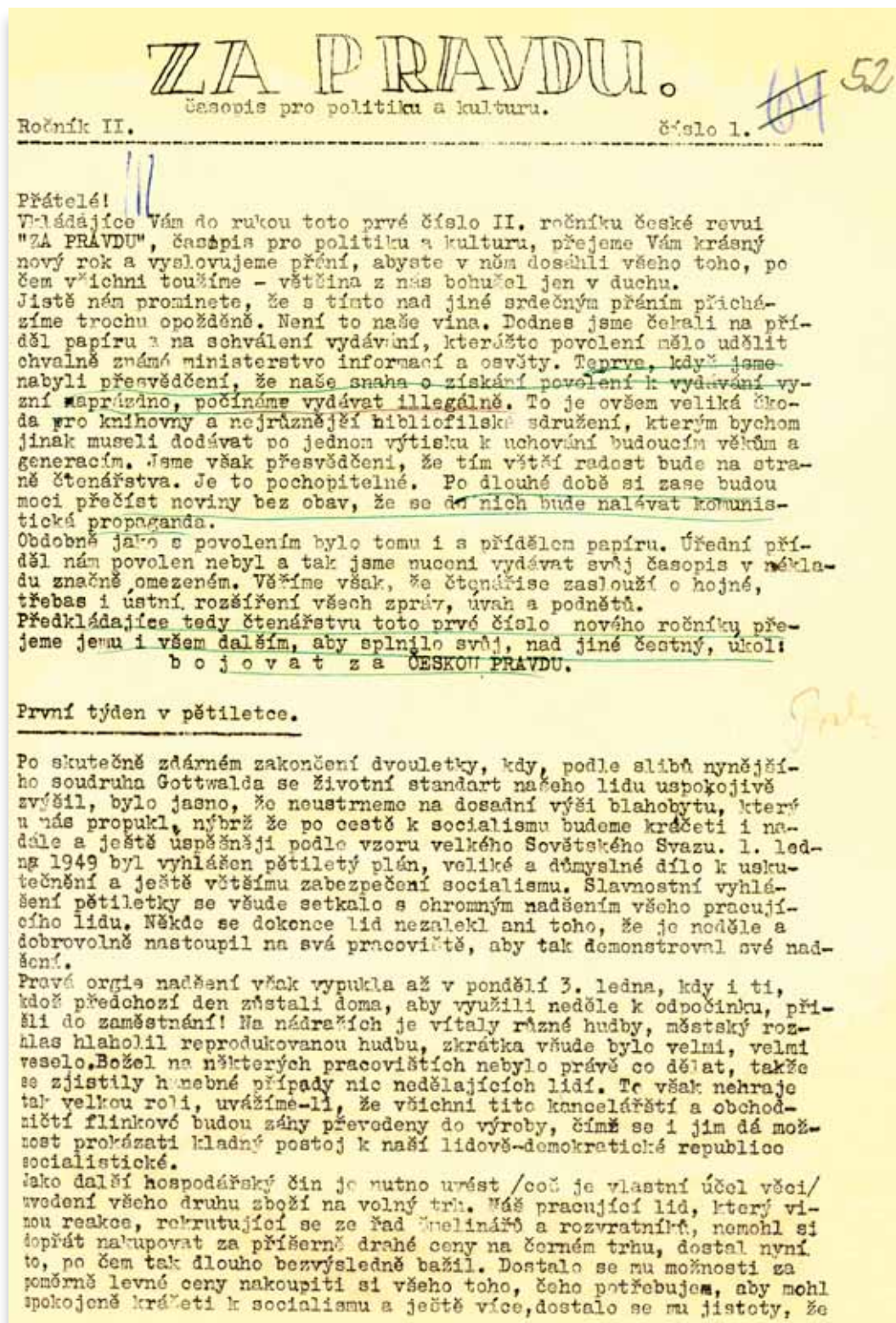
Dne 25. května 1949 byl mladý odbojář zadržen při plánovaném odchodu do zahraničí v Tachově – místo převaděče na něho u vchodu do nádražní budovy čekali příslušníci tamního oddělení StB, kteří ho přímo na místě zatkli a v kufru našli výtisky časopisu a letáky. Karel Pecka se po výslechu, který trval několik hodin, nakonec rozhodl opustit připravenou legendu o návštěvě údajně známé a začal alespoň částečně mluvit pravdu: *Jak můžete vzdorovat, když máte svázané ruce, sedíte nahý na židli a kolem Vás krouží čtyři, pět chlupů a vy nevíte, odkud přiletí rána? Neexistuje žádný vzdor, leč prostě nemluvit. Vybaví se vám ovšem všechny ty popisy, když se jednalo o výsledky na gestapu, a říkáte si: „Nikdo po mně neštěkne. Někam jsem odjel, nikdo neví kam, a když se nevrátím, co se stane?“ Takže člověk volil menší zlo a po pár hodinách přiznal aspoň něco, v nejistotě ovšem, zda to bude stačit.⁴*

Přestože Karel Pecka při prvním výslechu pomlčel o svých kontaktech v Českých Budějovicích, uvedl na druhou stranu řadu podrobností o plánovaném odchodu za hranice (o Miloslavu Cettlovi zpočátku mluvil jako o „Novákovi“) a vyšetřovatelům nadiktovat také jména svých pražských přátel. Tachovští pracovníci StB, kteří patrně neznali celé pozadí případu a zřejmě dostali pokyn k zatčení z pražské cen-

trály, se nakonec spokojili s jediným výsledkem a druhý den zatčeného mladíka odvezli do plzeňské vazby, odkud se za týden dostal do pověstné Bartolomějské ulice. Nové kolo brutálně vedených výslechů prováděných vyšetřovateli z Krajského velitelství StB Praha absolvoval Karel Pecka teprve na počátku července 1949 – údajně měli vyšetřovatelé tolik zatčených osob, že uvězněný mladík přišel na řadu až po několika týdnech. Podle svých vzpomínek ovšem stačil ještě varovat své přátele, kteří se na vydávání časopisu podíleli. Vzkaz, aby odešli za hranice, poslal údajně po jednom spoluvězni, který byl v červnu 1949 propuštěn na svobodu. Ani jeden z Peckových přátel se však překvapivě ani po tomto důrazném varování nepokusil odejít za hranice a postupně byli všichni pozatýkáni.

Na základě výpovědi Karla Pecky nechalo 2. oddělení Krajského velitelství StB Praha zatknout nejdříve 11. července 1949 Františka Sádka. Krátce poté byl zadržen také převaděč „Novák“, po jehož výslechu se však ukázalo, že zatkli konfidenta svých kolegů: *Aby mohla být ověřena pravdomluvnost Pecky, bylo přikročeno k zákroku proti Novákovi, přičemž vyšlo najevo, že se jedná ve skutečnosti o Miloslava Cettla, spolupracovníka tamního útvaru sekt. IV., takže realizace byla přerušena a spis nám vrácen k dalšímu. Spojili jsme se proto s přednostou uvedeného sektoru, který projevil přání, aby byl zatčen a vyslechnut Antonín Řežáb z Českých Budějovic, který jest též na případu zúčastněn, jehož výsledkem má být do celého případu vzneseno jasno, zejména pak ověřena pravdomluvnost jednotlivých osob, hlavně Cettla. Dáváme proto shora uvedené skutečnosti na vědomí*

⁴ LUKEŠ, Jan: *Hry doopravdy. Rozhovor se spisovatelem Karlem Peckou*. Paseka, Praha – Litomyšl 1998, s. 52.

s tím, aby pokud možno urychleně nám byl dán souhlas k zatčení Antonína Řežába z Českých Budějovic a k jeho eskortě ke KV StB Praha, aby tak jeho výsledkem mohl být celý případ osvětlen a realizace ukončena.⁵

Antonín Řežáb byl na základě zmíněné žádosti centrály StB zatčen 16. srpna 1949. Posledním zatčeným z pražského okruhu byl 19. srpna 1949 filmový scénárista Vladimír Valenta, který se ovšem na psaní článků a vydávání časopisu podle své výpovědi i pozdějších vzpomínek vůbec nepodílel. Do případu byl pouze zahrnut na základě výpovědi svého zatčeného přítele Františka Sádka, s nímž pracoval na scénáři pro plánovaný film *Severní nádraží*.

SOUDNÍ PROCESY

Není zcela jasné, jaký byl vztah mezi zatýkáním v Praze a v Českých Budějovicích – z několika málo

relevantních archivních dokumentů se zdá, že zatýkání v jižních Čechách bylo zpočátku vyvoláno nezávisle na Praze, patrně na základě výsledků sledování Silvestra Müllera vojenskou kontrarozvědkou. Je ovšem současně možné, že zatčení Františka Zahradky a jeho přátel bylo provedeno na přímý pokyn Krajského velitelství StB Praha, neboť adresa „Pavla“ zazněla 13. srpna 1949 při výslechu Antonína Řežába.

Dne 6. září 1949 vyslechli českobudějovičtí vyšetřovatelé Karla Pecku, který byl převezen z pražské vazby. O týden později se v Praze uskutečnilo jednání krajského velitele StB v Českých Budějovicích mjr. Poláčka, nejmenovaného zástupce Krajského velitelství StB Praha a prokurátora Státního soudu Juraje Viesky. Účastníci porady se dohodli, že původní trestní oznámení proti Karlu Peckovi, Antonínu Řežábovi, Františku Sádskovi a Vladimíru Valentovi bude

Karikatura Klementa Gottwalda byla součástí druhého čísla časopisu *Za pravdu*.

Zdroj: ABS

⁵⁾ *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), V-5455 MV, Operativní pods vazek, Karel Pecka a spol. – protistátní činnost; zpráva z 2. srpna 1949. Sektor IV. byl v tomto období součástí odboru BA (StB) ministerstva vnitra, který se skládal z jedenácti sektorů. Prvních pět tvořilo skupinu BAa (vnitřní StB). Sektor IV, který se členil na čtyři oddělení, se především zabýval „výkonem“: identifikací pozorovaných osob, sledováním, zatýkáním a střežením zastupitelských úřadů. Jeho velitelem byl Josef Plechatý. V dokumentech používala skupina BAa krycí spisovou značku „701“. KAPLAN, Karel: *Nebezpečná bezpečnost*, s. 14; FROLÍK, Jan: *Nástin organizačního vývoje státo bezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948–1989. Sborník archivních prací*, č. 2, Archivní správa MV ČR, Praha 1991, s. 457; FROLÍK, Jan: *Ještě k nástinu organizačního vývoje státo bezpečnostních složek Sboru národní bezpečnosti v letech 1948–1989. Sborník archivních prací*, č. 2, Archivní správa MV ČR, Praha 2002, s. 380.

Miloslav Cettl,
vulgo Miloš Cettl, Zettl, Novák
(2. 8. 1903–1950 ?
– úředně prohlášen za nezvěstného)
– český redaktor a filmový režisér

Miloslav Cettl byl zpočátku důstojníkem československé armády. Po odchodu z armády pracoval jako redaktor. V roce 1936 byl vyšetřován pro podvody. V dubnu 1939 vydal vlastním nákladem spisek *Zánik Československa a jeho vojensko-politické příčiny*, kde se přihlásil ke kritice bývalého prezidenta Edvarda Beneše a k proněmecké politice. V době okupace byl členem Vlajky (1939–1940) a Svazu frontových vojáků. Na počátku roku 1945 natočil jako režisér propagandistický dokumentární film *Kolesa dějin*, sestříhaný z dobových týdeníků, v němž bylo Německo vykresleno jako ochránce Čech a Moravy. Po válce byl opakovaně obviněn z konfidentství pro gestapo (údajně působil pod krycím jménem „Rossim“).

V květnu 1945 odešel z Československa, v zahraničí měl údajně spolupracovat s bývalým armádním generálem Lvem Prchalou. V roce 1947 si požádal na římském velvyslanectví

o československé občanství. Po návratu do Prahy začal patrně spolupracovat se Státní bezpečností. V dubnu 1949 se jako tchán Františka Sádka nabídl, že Karlu Peckovi zprostředkuje přechod hranic. Podle archivních dokumentů Pecku udal tajné policii. Na konci čtyřicátých let zmizel za nejasných okolností z Prahy a v roce 1950 byl údajně prohlášen za nezvěstného (v Centrálním registru obyvatel se jeho jméno nevyskytuje). Podle nepotvrzených zpráv měl být zastřelen při pokusu o přechod hranic, podle jiných měl odejít do Jižní Ameriky.

Zdroj fotografií: NA

dočasně pozastaveno do okamžiku, kdy bude do Prahy zasláno trestní oznámení proti stejným osobám z Českých Budějovic. Přestože Krajské velitelství StB v Českých Budějovicích 24. září 1948 zmíněný dokument vypracovalo, nebyl nakonec z nejasných důvodů použit. Místo patrně původně zamýšleného jednoho hlavního líčení před Státním soudem v Praze začaly být nakonec připravovány dva samostatné procesy. První z nich se uskutečnil již 2. listopadu 1949 – za spáchání „zločinu velezrady“ byli odsouzeni Karel Pecka a Antonín Řežáb k jedenácti letům odnětí svobody; František Sádek a Vladimír Valenta dostali ještě o jeden rok více. Každý z nich měl navíc zaplatit 15 000 Kčs, v případech „nedobytnosti“ měli ve vězení strávit o jeden měsíc déle. Všem odsouzeným byl také konfiskován jejich majetek (u Antonína Řežába „pouze“ polovina) a na pět let jim byla odňata jejich občanská práva. Nový soud, který projednal

odvolání odsouzených a Státní prokuratury, se uskutečnil teprve 8. září 1950. Potvrdil předchozí rozsudky, pouze u Antonína Řežába rozhodl soud na návrh prokuratury o konfiskaci jeho celého majetku.

Teprve takřka po sedmi letech od zatčení byl jako první z odsouzené čtveřice propuštěn Vladimír Valenta – usnesením Krajského soudu v Praze byla nejdříve povolena obnova jeho procesu a poté byl zcela zproštěn žaloby pro nedostatek důkazů. Při soudním líčení 29. března 1956 svědčili v jeho prospěch Karel Pecka a především František Sádek, který nyní určil za autora textů, původně prisouzených Vladimíru Valentovi, svého tchána. Podle všeho se ovšem jednalo o taktickou výpověď, neboť Miloslav Cettl byl již na počátku padesátých let prohlášen za nezvěstného. Krátce po úspěšné obnově Valentova procesu se na svobodu dostal také František Sádek, který byl 26. dubna 1956 podmíněčně propuštěn. S obdob-

František Zahrádka (30. 10. 1930)

– politický vězeň
a spoluzakladatel Muzea třetího odboje

František Zahrádka vyrůstal v severních Čechách, odkud musela rodina za nacistické okupace uprchnout. Od roku 1942 žila v Českých Budějovicích, kde se František Zahrádka vyučil radiomechanikem. Od počátku roku 1949 převáděl se svými skautskými přáteli uprchlíky za hranice a shromažďoval zbraně. V dubnu 1949 se zapojil do pražské odbojové skupiny Za pravdu a distribuoval její ilegální tiskoviny. V létě 1949 navázal kontakty s americkou CIC a vrátil se do Československa opakovaně jako kurýr s různými úkoly. V září 1949 byl zatčen příslušníky vojenské kontrarozvědky a odsouzen k dvaceti letům těžkého žaláře. V roce 1956 mu byl na základě žádosti jeho matky snížen trest na třináct let. Prošel různými vězeňskými zařízeními, propuštěn byl teprve v září 1962. Protože mu mezitím zemřeli oba rodiče, vrátil se pracovat jako mechanik do uranového dolu Bytíz na Příbramsku, kde zůstal až do důchodu. Po roce 1989 se stal spoluzakladatelem Muzea třetího odboje v Příbrami a Památníku Vojna, kde provádí zájemce. Je předsedou pobočky Konfederace politických vězňů v Příbrami. V roce 2007 mu prezident republiky Václav Klaus propůjčil Řád Tomáše Garrigua Masaryka. Zdroj: NA

ným argumentem jako Vladimír Valenta se o tři roky později obrátili na Krajský soud v Praze také otcové Karla Pecky a Antonína Řežába, kteří žádali o obnovu soudního procesu s jejich syny. Žádost navrhovatelů byla neúspěšná, soud 25. března 1959 bez podrobnějšího zdůvodnění odmítl jejich podezření, že „protistátní činnost“ byla před zatčením jejich synů kontrolována StB. Uvedené přesvědčení o provokaci řízené tajnou policií vyplývalo ze skutečnosti, že Miloslav Cettl nebyl na rozdíl od ostatních nikdy odsouzen. Přestože nebyla žádost o obnovu soudního procesu u Karla Pecky a Antonína Řežába úspěšná, po několika měsících byli přesto propuštěni. Nejdřív

ve byl na základě rozhodnutí Krajského soudu v Praze 3. prosince 1959 podmíněně propuštěn z vězení Karel Pecka a o šest měsíců později byl – tentokrát na základě amnestie prezidenta republiky Antonína Novotného – podmíněně propuštěn také Antonín Řežáb, kterému byla o pět let později další prezidentskou amnestií prominuta zbývající pětiletá zkušební doba. Všichni propuštěni byli „na svobodu“ několik let podrobně sledováni StB.

Příležitost k nové změně soudních rozsudků se opět naskytla až v roce 1968. Karel Pecka odmítl tento krok učinit, neboť podle svých vzpomínek vnímal komunistické právo jako zcela nelegitimní a o rehabi-

Politické poměry v první republice vychovaly řadu lidí, kteří ochotně pracovali s vládnoucí třídou buržoasie, a dnes tyto lidé jsou přímými odpůrci našeho lidově-demokratického zřízení. Po únoru r. 1948 tyto lidé buď ilegálně uprchli do zahraničí, kde se spojili se zrádnou emigrací, vedenou tzv. Národní radou, neb zůstali v ČSR a spojili se s domácí reakcí a pracovali pro svržení dnešního státního zřízení.

Jedněmi z těchto lidí jsou i osoby, vyjmenované v trestním oznámení, které si vzaly za úkol vydávání a šíření illeg[álních] tiskovin, ve kterých hanobily představitele naší vlády, Sovětský svaz, soudruha Stalina a šířily nepravdivé zprávy, aby rozešvaly a rozvracely jednotu pracujících v naší lidově-demokratické republice. Tento illeg[ální] časopis nazvaly „Za pravdu“ a v jeho člancích [a] ve směšné karikatuře zesměšňovaly prezidenta Klementa Gottwalda, Komunistickou stranu Československa a ostatní představitele dnešních lidově-demokratických států.

Z trestního oznámení Krajského velitelství StB Praha na Karla Pecku, Františka Sádka, Antonína Řežába a Vladimíra Valentu (4. září 1949).

litaci ze strany totalitního režimu nestál. Žádosti podali pouze František Sádek a Antonín Řežáb. Případ projednal Městský soud v Praze pod vedením předsedy JUDr. Gabriela Kalandy teprve 22. dubna 1974. Jako důvody pro změnu rozsudku uvedli oba navrhovatelé hrubé porušení právních předpisů, nesprávné právní posouzení a řízenou provokaci StB. Soud vyslechl bez hmatatelného výsledku dva někdejší příslušníky tajné policie, kteří se v roce 1949 podíleli na vyšetřování celého případu: Františka Naizera a Miloslava Štastného. Soud si rovněž vyžádal zprávu Inspekce ministra vnitra, podle níž sice Miloslav Cettl byl skutečným spolupracovníkem StB, ale vydávání časopisu a letáku údajně žádnou provokací nebylo. Stejně jako u drtivé většiny ostatních dobových snah o rehabilitaci politických vězňů z padesátých let byl i tento pokus neúspěšný. Stejně rozhodnutí vynesl 1. července 1975 po odvolání Františka Sádka a Antonína Řežába Nejvyšší soud ČSR, kterému předsedal JUDr. Jindřich Háž. Pozdní satisfakce se tak oba dočkali až krátce před svou smrtí na počátku devadesátých let v souvislosti s plošnou rehabilitací, která však radě někdejšími politickým vězňům ponechala tzv. zbytkové tresty.

Druhý proces, který souvisel s vydáváním ilegálních tiskovin odbojové skupiny Za pravdu, se před Státním soudem v Praze uskutečnil 8. a 9. prosince 1949. Celkem v soudní síni stálo 23 obžalovaných, z nichž pouze tři odešli od soudu bez trestu. Nejvyšší trest požadovala obžaloba pro bývalé vojáky Silvestra Müllera a Václava Bárta, který se do případu dostal jen z toho důvodu, že několik dní před zatčením získával pro svého přítele informace o dislokaci vojenských jednotek a o vojenské kontrarozvědce. Silvestr Müller nakonec odešel od soudu s doživotním trestem odnětí svobody, Václav Bárta a František Zahrádka s dvaceti lety těžkého žaláře. Výše trestu u ostatních se pohybovala mezi osmi měsíci až čtyřmi lety. U většiny bylo odnětí svobody navíc doplněno vysokým peněžitým trestem (až 20 000 Kčs), propadnutím jejich majetku a zbavením občanských práv. Trest si odsouzení odpykávali v různých věznicích a lágrech po celém Československu. Silvestr Müller se jako jediný z odsouzených již nikdy na svobodu nedostal – zemřel při tragické nehodě na šachtě v lednu 1954. Jako poslední z jihočeské skupiny se z vězení dostal František Zahrádka, který vyšel z lágru Vojna teprve 3. září 1962 (byl vyloučen z obou velkých amnestií).

ZÁVĚREM

Několik desítek zažloutlých stránek vytištěných v roce 1949 na cyklostylu členy odbojové skupiny Za pravdu dokládají, že totalitní režim nebyl přijímán tehdejší českou a slovenskou veřejností zdaleka tak

jednoznačně, jak někteří pamětníci z řad nadšených budovatelů šťastných zítřků doposud vykládají. Odměnou autorům těchto textů byl nelehký životní osud – dlouhá léta prožitá v kriminálech a rozbité rodinné vztahy. Jak ukazuje příklad spisovatele Karla Pecky, někteří z nich s odstupem vnímali svou někdejší odbojovou činnost s určitými rozpakami a trpkostí. Jednou z hlavních příčin těchto pocitů byly tragické okolnosti jejich zatčení, na nichž se zřejmě podepsal spolupracovník tajné policie Miloslav Cettl, jehož role není doposud zcela jasná. Dochované archivní dokumenty sice neumožňují plně popsat historické okolnosti celého případu, na druhou stranu jsou ale mezi nimi také dochované výtisky vydávaných tiskovin, s nimiž se konečně po šedesáti letech může seznámit širší veřejnost.

Výše vynesených trestů (pouze odnětí svobody) nad odsouzenými při hlavním líčení u Státního soudu v Praze 2. listopadu 1949

František Sádek (1913)	12 let
Vladimír Valenta (1923)	12 let
Karel Pecka (1928)	11 let
Antonín Řežáb (1922)	11 let

Výše vynesených trestů (pouze odnětí svobody) nad odsouzenými při hlavním líčení u Státního soudu v Praze 8. a 9. prosince 1949

František Zahrádka (1930)	20 let
Silvestr Müller (1917)	doživotí
Václav Bárta (1910)	20 let
Miloš Brom (1931)	3 roky
Miroslav Mikeš (1931)	2 roky
Ivan Mánek (1931)	4 roky
Karel Kolouch (1932)	2 roky
Jiří Kouba (1932)	18 měsíců
Marie Králová (1929)	30 měsíců
Josef Podlešák (1921)	4 roky
Augustin Kříž (1929)	3 roky
Ladislav Pletzer (1924)	2 roky
Václav Novák (1924)	30 měsíců
Ladislav Krysl (1929)	2 roky
Richard Choun (1929)	1 rok
Alois Král (1930)	1 rok
Vladimír Nováček (1924)	8 měsíců
Eduard Kubelka (1929)	8 měsíců
Vojtěch Hřebeček (1925)	8 měsíců
František Švec (1931)	1 rok

Edice protikomunistických tiskovin odbojové skupiny Za pravdu

Do edice dokumentů byly zahrnuty přepisy všech dochovaných tiskovin odbojové skupiny Za pravdu, které jsou součástí vyšetřovacích spisů StB.¹ Jako první tři dokumenty jsou označeny přepisy textů, které v prvních třech měsících roku 1949 vytiskl Antonín Řežáb na cyklostylu v sekretariátu lidové strany v Košicích (dokumenty č. 1 a 2 přináší přepisy článků vydaných v prvním a druhém čísle časopisu *Za pravdu*, dokument č. 3 je přepisem cyklostylového letáku určeného vládě USA). Poslední dva dokumenty jsou přepisy textů vytištěných nebo připravených k tisku od dubna do června 1949 českobudějovickou skupinou Františka Zahrádky. Dokument č. 4 je leták vytištěný na cyklostylu ve skautské klubovně, dokument č. 5 zahrnuje přepis takřka všech textů, které měly podle všeho tvořit třetí číslo zmíněného časopisu a které se dochovaly pouze jako opis cyklostylových blan, pořízený pro potřeby vyšetřovatelů. Editor opravil zjevné překlepy, sjednotil pravopis, psaní názvů institucí, akademických titulů, zkratk a grafickou úpravu textu. Všechny dokumenty jsou opatřeny registrem, archivním odkazem a poznámkovým aparátem. U každého textu, kde to bylo známo, uvádí editor jméno jeho autora.

D 1

Praha, 1949, [únor] – První číslo ilegálního časopisu *Za pravdu*.

ZA PRAVDU

Únor²

Uplynul rok od smutných dní tzv. únorové revoluce. Psát o tomto puči za účelem osvětlení špinavého pozadí je plýtváním papírem. Kdo se chtěl dozvědět, jak se před rokem věci skutečně měly, jistě si neopomenul poslechnout vysílání londýnského rozhlasu, v němž promluvili od úterý do pátku Krajina,³ Procházka,⁴ Majer⁵ a Bruce Lockhart⁶. Po jejich jasných, rozhodných a pravdivých slovech je naprosto zbytečné vracet se k únorovému puči, jehož vznik a pokračování bude navzdory zapsáno nejčernějším písmem v historii československého národa.

Komunisté jsou u moci. Pravda. Ale pravdou je také, že za jejich hrůzovládou stojí sotva 30 % národa. Pravdou je, že český národ si dnes uvědomuje zhoubu komunismu. Pravdou je, že se spojuje, aby účinně bojoval proti asijskému novodobému barbarství, proti modernímu otroctví, proti zlodějům, korytářství, udavačství, proti násilnostem nejhoršího druhu.

¹ ABS, V-5455 MV (Vyšetřovací spis Karel Pecka a spol.), V-20 ČB (Svazek státně bezpečnostního vyšetřování na Františka Zahrádku a spol.) a 302-522-23 (Zahrádka František a spol. ilegální organizace „Za pravdu“).

² Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

³ Prof. Vladimír Krajina (1905–1993) – český botanik a politik. Jeden z představitelů domácího odboje v období nacistické okupace, v letech 1943–1945 vězněn. Po 2. sv. válce generální tajemník národně socialistické strany. Dne 26. 2. 1948 jako odpůrce politiky KSČ zatčen, po intervenci prezidenta Edvarda Beneše propuštěn, bezprostředně poté odešel do zahraničí, kde se stal předsedou Čs. strany národně socialistické v exilu a místopředsedou Rady svobodného Československa.

⁴ Prof. Adolf Procházka (1900–1970) – český právník a politik. Od první republiky činný v lidové straně, v letech 1936–1939 prof. občanského práva na Masarykově univerzitě v Brně. Po březnu 1939 v odboji, v roce 1942 odešel do zahraničí. V letech 1942–1945 předseda správní rady československé vlády v Londýně. Po válce jeden z představitelů lidové strany, ministr zdravotnictví a poslanec. V únoru 1948 podal demisi, poté odešel do zahraničí. Spoluzakladatel Čs. strany lidové v exilu, člen Rady svobodného Československa a předseda Křesťansko-demokratické unie střední Evropy. Manžel novinářky Heleny Koželuhové.

⁵ Václav Majer (1904–1972) – český politik. Od první republiky činný v sociálně demokratické straně, po Mnichově se podílel na vzniku Národní strany práce. Po březnu 1939 v odboji, v následujícím roce odešel do exilu. Ve Velké Británii byl členem Státní rady československé a poté ministrem v exilové vládě. Po válce ministrem výživy, poslancem a členem předsednictva sociálně demokratické strany. V únoru 1948 podal demisi, poté odešel do zahraničí, kde se stal předsedou Čs. strany sociálně demokratické v exilu a členem Rady svobodného Československa.

⁶ Sir Robert Hamilton Bruce Lockhart (1887–1970) – britský novinář, politik a diplomat. Za 2. světové války přidělenec britského ministerstva zahraničí u čs. exilové vlády v Londýně. Po válce řídil 10 let čs. vysílání BBC. Autor vzpomínkové knihy na Jana Masaryka.

Vytrvejte v boji! Nejste sami. Za vámi stojí poctiví lidé celého světa. Nelekejte se bolševických kriminálů! Snad mnozí z nás se seznámí s obušky zbolševizované policie, ale nakonec – vítězství je naše! Naše je i svoboda, naše znova bude česká zem!

Za Janem Masarykem⁷

A ještě jednoho smutného výročí vzpomeneme v těchto dnech – smrti Jana Masaryka, velkého syna velkého otce, Jana Masaryka, který skončil za podivných okolností a jehož smrt lze považovat za přímý důsledek únorových událostí.⁸

Jestliže prohlásíme, že smrt Jana Masaryka byla psychologickou vraždou, je to jen mírné označení skutečnosti, již se ani neodvažujeme věřit.

Vzpomeňme života a díla tohoto velkého člověka a humanisty. Vydechl naposledy zároveň s doznávajícím posledním úderem zvonu naší svobody, ale bude věčně v nás – J a n M a s a r y k .

Na okraj řeči Antonína Zápotockého⁹

Promluví-li některý z placených řečníků nebo politických agitátorů z povolání, lze na jeho nedokonalé výklady hledět všelijak. Postaví-li se však před forum veřejnosti sám předseda vlády, předseda Ústřední rady odborů etc., očekává se od něho nejméně jistá dávka seriosnosti. Podotýkáme: o č e k á v á , neboť ne vždy je očekávání také splněno, jak tomu bylo dne 6. února 1949 při řeči Antonína Zápotockého na plenárním zasedání ÚRO.

Všechny československý tisk přinesl o této řeči čelného funkcionáře našeho státního života obsáhlé referáty, které sice nekomentují, ale znova přesvědčují o poplatnosti a službičkování všech našich novin molochu nekritické propagandy. Všichni referenti se totiž shodují na tom, že řečník mluvil vzácně objektivně, přímo, prostě tak, jak se za starých kapitalistických časů nikdy nemluvívalo. Poněvadž však náš list není závislý na oficiální komunistické propagandě, dovolíme si Zápotockého řeč podrobit nestranné kritice, pokud se týče obsahu. Řeč sama, to jest její forma, způsob, jakým byla pronesena, se kritice ve slušném novinářském článku vymyká. Tolik úvodem.

Začátek statistických výpočtů pana předsedy vlády je laděn značně humoristicky. Chápeme, proč to tak může být. Žádný novinář by si totiž nedovolil v dnešní době veřejně kritisovat řeč po té stránce, po které ji budeme rozebírat my. Nejvýše se snad v duchu usmál, stejně jako my a stejně jako značná většina posluchačů rozhlasového přenosu. Řeči, větě, která tvrdí, že „životní úroveň dělníků [je] nejen relativní, ale – jak to vidíme podle indexu – i skutečně vzrostla“. Pan předseda vlády pravděpodobně pozapomněl, že není možno tvrdit v dnešní době cokoli jen tak „na plano“, že je třeba každé tvrzení doložit důkazy. Nepodal je, ale za něho je podáme my. Že dopadnou poněkud jinak, než jak bylo v řeči zamýšleno, to je ovšem něco jiného.

Řečník uvedl, že oproti roku 1937 mzdy stouply průměrně třikrát. To neupíráme. Je ovšem otázka, komu stouply více, než činí průměr, a komu méně. To ponecháváme laskavému uvážení čtenářovu. Kolikrát však v témže časovém rozmezí stouply ceny všeho zboží? Vezměte jen v úvahu potraviny, šatstvo, prádlo, obuv atd. A počítejte. My to zde dělat nemůžeme, poněvadž tím bychom značně rozšířili obsah našeho listu. Navrhujeme však státnímu úřadu statistickému, aby podobný seznam vyhotovil, bera při tom v úvahu i ceny na státním černém trhu. Bude-li vás však, milí čtenáři, věc natolik zajímat, vezměte papír a tužku a pak si snadno spočtete, že mzdy sice stouply průměrně 3x, ale současně že ceny za stejnou dobu vrostly, podle druhu, 5–10x. Ostatně, nedůvěřujete-li nám, vypočítejte si sami, o kolik se váš plat zvětšil oproti roku 1937 a o kolik platíte vše dražší dnes. Jsme přesvědčeni, že dojdete ke stejným výsledkům, možná však též, že vaše, konkrétní, výsledky budou pro dvouletkové hospodářství daleko katastrofálnější.

⁷⁾ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

⁸⁾ Ministr zahraničí Jan Masaryk (1886–1948) byl nalezen mrtev pod okny svého bytu v Černínském paláci 10. března 1948. K jeho smrti, která doposud nebyla uspokojivě vysvětlena, blíže např. SUM, Antonín a kol.: *Jan Masaryk. Úvahy o jeho smrti*. ÚDV, Praha 2005.

⁹⁾ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Antonín Řežáb.

Naproti tomu jsme si vědomi určitého zlepšení ve starobním pojištění v poměru k létům těsně před druhou světovou válkou. Neradi bychom zásluhu o to brali dnešnímu režimu (ať se konečně může pochlubit také nějakou zásluhou), jsme však nuceni konstatovat, že to, co dnes přestárli a práce neschopní dostávají, dostávali by, kdyby kupní hodnota koruny předválečně se rovnala její hodnotě dnešní, dnes také. Ostatně: každá válka, každý světový konflikt, přináší potomní sociální zlepšení obyvatelům všech zúčastněných zemí. Vypadá to, jako by vlády trpěly výčitkami svědomí a snažily se je nějak přehlušit. A nakonec třetí důvod, proč kritizujeme i tento, zdánlivě nesporný bod projevu, důvod, který nepřidá zásluh naší dnešní, poučnorové, vládě: zvýšení důchodů starobního pojištění bylo provedeno PŘED únorem [1948], nikoli během uplynulého trpkého roku!

Tím bychom uzavřeli první, statistickou část projevu a obrátíme pozornost na výlupky humoru pana soudruha Zápotockého, jimiž poctil naše malovýrobce, když řekl: „Jako Revoluční odborové hnutí nemáme žádných příčin malou výrobu ničit...“ Na podobnou nehoráznost je možno nahlížet všelijak:

1. Buď pan předseda vlády vědomě lže, což jest trestuhodné.

2. Nebo mu není znám výrok Leninův, častokrát opakován Stalinem a platný pro všechny komunistické strany světa, poněvadž je součástí ideologie strany, tedy i strany naší a vyskytující se v nekonečných variantách, že „každé soukromé podnikání plodí kapitalismus každou hodinu, minutu...“. A poněvadž boj komunismu je bojem proti kapitalismu, musí být podle všech zákonů logiky v první řadě bojem proti soukromému podnikání. Jestliže tohle pan předseda vlády neví, je to též trestuhodné se stanoviska strany, a radíme tedy Ústřednímu výkonnému výboru KSČ, aby si ověřil marxisticko-leninské znalosti svého čelného funkcionáře.

3. Je ještě jiná možnost, a to ta, že ze soudruha Zápotockého mluví dialektik. To je ovšem neméně trestuhodné, poněvadž to není ničím jiným než děláním si šprťouchlat z lidí, česky řečeno vedením jich za nos. V žádném případě tedy pan Zápotocký trestu neujde, byť nebyl vydán, jak bylo žádáno, k potrestání holandské vládě za týrání holandských vězňů v koncentračním táboře, kde vystupoval ve funkci „kápa“. Inu, nedivme se. Funkce jako funkce, a čím hrnec navře, tím také zapáchá...¹⁰

V pokračování projevu prohlásil řečník, že se podporou dělnictva jen napravují křivdy, které byly na něm po desetiletí páčány. Proti tomu nelze ovšem pranic namítat. Jsme však právem zvědaví, kdo a jak napraví křivdy na živnostenstvu, které na něm byly spáchány hlavně v pěti letech hospodářské krize, kdy podle slov dobrého soudruha Antonína bylo 22.654 živnostenských konkursů a vyrovnání. Nebo se snad ony nesprávnosti napravují již dnes tím, že pod nenápadnou rouškou likvidace živnostenstva jsou tito zbavováni všech velikých starostí, kde vzít zboží, které na přiděl nedostanou a volně, šmelinářskou cestou si je opatřit obávají? Možná – cesty milosrdenství jsou nevyzpytatelné...

Poněvadž se dnes a denně pějí chvály na národní pojištění, musel se o něm zmínit i řečník, to jest Zápotocký. Jaký je to prý klad proti dřívějšíku! Jaký hmatatelný důkaz, že se všem vede neskonale lépe! Doporučujeme vřele panu předsedovi vlády, aby si jednou z dlouhé chvíle zašel inkognito mezi lid, jak to již dříve svého času činil král Barbarossa, a aby si poslechl „blahorečení“ českých živnostníků a řemeslníků. Poznal by, že jeho „dobrodiní“ není ničím jiným než záměrným ubíjením, ruinováním, deptáním drobného českého člověka, který za každého režimu byl a je věrným Čechem! Co jiného to [je] než soustavné ničení, když na příklad samostatný sklenář, který dostane měsíční přiděl 5 čtverečních metrů skla, musí do národního pojištění platit 500,- Kčs za měsíc! Vždyť nevydělá ani na pojištění, nadtož potom na stravu, obuv, oděv, byt, otop, světlo... A kde zůstávají daně? Kdo to vše má platit? Nakonec takovému živnostníkovi nezbuďe než zavřít krám a jít nádeničit! To je ovšem účel všeho toho, ale proč si potom pan Zápotocký samou chválou div nevytluče jazykem všechny tři zuby? Nemá dost na tragických faktech, které zatím nutno brát s pasivní resistencí? Kdyby se nadávky všech oblažených mohly proměnit ve štěnice podle zásady kus za kus, byly by už celá vláda i s parlamentem a všemi živnostenskými komorami dávno ohlodána na samu kost.

¹⁰ K obvinění Antonína Zápotockého z údajné účasti na týrání nizozemských občanů na konci války srov. PERNES, Jiří: *Takoví nám vládlí. Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili*. Brána, Praha 2003, s. 117–118.

V dalších slovech projevu Antonín Zápotocký odporuje tomu, co řekl dříve o trpění malovýroby. Podle jeho slov je „kapitalistické podnikání nutno odbourávat a zužovat jeho sféru...“. Český řečeno – ničit. Jednoho po druhém, plánovitě a při tom pět chválu na lidskost a záslušnost nového socialistického režimu!

Pozor však! Český člověk, jako každý povahový dobrák, snese mnoho. Může se však stát, že tato, nebo některá jiná nejbližší kapka bude poslední, jíž možno přilít do plné nádoby nenávisti. A pak se vzepře, bez ohledu na věrné vrtichvosty tohoto prokletého a nenáviděného režimu, vzepře se, jako se vzepřel již tolikrát v dějinách, a smete celou stavbu, jíž nenávidí, protože ve svých základech pohřbila jeho sny, jeho touhy, jeho volnost a svobodu, smete stavbu, jejíž kvádry jsou spojovány tmelem jeho slzí a proklínání. A se stavbou půjdou i stavitelé. Čím později – tím hůře! Pozor! Varujeme! Přijde čas, kdy dáme signál k útoku. Kdy zvedneme všechny utlačované a ponižované. Pak zase zvítězí svoboda a my si ji budeme umět uhájit!

Víra je krásná, poznání už horší¹¹

Ačkoliv je dnes běžným zjevem, že se komunisté snaží, aby se zapomnělo nejrůznějších faktů a skutečností z dřívější doby, a naopak propaganda vtlučí lidu do hlavy věci, které se nikdy nestaly, přece jen doufáme, že se lid rozpomene na některé sliby, jež jim byly servírovány od celé řady nynějších představitelů veřejného života, ač lze pochybovat, že bylo vůbec co uděláno k tomu, aby došly uskutečnění.

V roce 1946, když byl vyhlášen dvouletý plán, učinil Gottwald k jeho zahájení projev, v němž mimo jiné tvrdil, že po jeho skončení (dvouletého plánu – bohužel – pozn. sazeče) v roce 1948 životní standart českého a slovenského lidu bude na téže úrovni jako v roce 1937. Totéž opakoval Zápotocký v jednom ze svých hojných projevů později. V zápětí byla dvouletka uspořádána divoká reklama, takže si lid mohl na každém rohu přečíst, že „Dvouletý plán – dva stupně k blahobytu“. Svobodný zítřek tenkrát komentoval tento předčasný slib tímto způsobem: Dvouletka, dva stupně k blahobytu, potom pětiletka – pět stupňů k blahobytu, takže nebude dlouho trvat a budeme mít k blahobytu celé schodiště. Nyní, po úspěšném ukončení dvouletky jsme teprve zjistili, že Svobodné slovo¹² skutečně jen špinilo a rozvracelo snahu poctivých budovatelů o uskutečnění blahobytu. Kdo nevěří, že se „lidu“ vede tak jako v roce 1937, tomu vskutku není pomoci.

V předvolební kampani v roce 1948 komunistický hlasatel „Týdne ve filmu“ v každém kině tvrdil, že maloobchodníkům a živnostníkům nejen že nebude zabraňováno v obchodním podnikání, naopak že se jim dostane plné podpory min[isterstva] vnitřního obchodu. Z dnešní situace však ani nejzaslepenější komunistka nemůže soudit, že maloobchod a živnosti jsou podporovány.

Není to tak dávno, co Ďuriš¹³ se štědrým úsměvem rozdával zemědělcům vlastnické dekrety na zkonfiskovanou půdu. Nebude to dlouho trvat a zemědělci, kteří jsou nyní na řadě jako oběť sovětizování, budou si moci darované dekrety strčit za klobouk. Z rozparcelované půdy se budou totiž tvořit kolchozy.

V roce 1945 byl učiněn dosud nevídaný a neslýchaný nábor živnostníků k osídlování pohraničí. Bylo slibováno, že přesídlenci dostanou živnosti do vlastnictví, slibována všemožná pomoc, a dnes? Živnostníci nedostávají šatenky jen proto, aby se živností, jimž věnovali všechny své síly a schopnosti, nemluvě ani o peněžních investicích, vzdali a stali se pouhými námezdními silami.

A opět to byl Zápotocký, který po únoru přislíbil vydání emigrantských pasů a možnost beztrestného odchodu každému, komu se v lidově-demokratické republice nebude líbit. Zkuste si jít pro pas!

V únorové revoluci byla vysokoškolákům zaručena akademická svoboda v neztenčené míře. Již za několik dní však bylo jasné, že ani tento slib nebyl myšlen vážně, když značná část nekomunis-

¹¹) Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

¹²) *Svobodné slovo* – deník národních socialistů vycházel od r. 1945 (v letech 1909–1944 jako *České slovo*).

¹³) Julius Ďuriš (1904–1986) – slovenský politik. Od konce dvacátých let činný v KSČ, ve třicátých letech studoval ve Francii, poté na Slovensku jako funkcionář KSČ. V letech 1939–1941 člen vedení ilegální KSS, 1941–1945 vězněn. V letech 1945–1951 ministrem zemědělství, 1951–1953 předsedou slovenského Sboru pověřenců, 1953–1963 ministrem financí. V r. 1963 odvolán ze všech funkcí, 1970 vyloučen z KSČ za podporu Pražského jara.

tických studentů a všichni nekomunističtí profesori byli přinuceni fakulty opustiti. Nynější persekuce studentstva ve formě vylučovacích prověrek je vyvrcholením snahy ministerstva školství o zachování akademických svobod.¹⁴

Není možné vyčíslit a vyjmenovat všechny ty plané sliby ne pro jejich nedostatek, ale pro nedostatek místa. Vzpomínejte sami a jistě o mnohé prodloužíte řadu zde načatou. Jedno však je jisté. Není možno věřit komunistickým slibům, aniž by člověk nebyl zklamán. Ovšem – m y s l í c í č l o v ě k !

Znovuzrozený Goebbels¹⁵

V pražském biografu se po řadě romancí, rapsodií a strhujících válečných filmů objevil nový sovětský film „Mladá garda“,¹⁶ tentokrát epopej.

Varování předchozími krachy, s jakými se sovětské filmy pravidelně setkávaly, uvedli komunisté tento film s barnumskou reklamou, nařídili povinnou návštěvu dělnictvu v továrnách, SČM¹⁷ a vůbec kdekomu. Ukazují tak sami, že se český národ, prostý lid v to počítaje, rozhodl dávno pro jinou kulturu, než je tato.

Film je po mnohých stránkách poučný. Ukazuje hornické město, které po více než 25 letech komunistického panství padlo do rukou Němců. O tom, jaká pohroma byla německá okupace, si nemusíme vykládat. Jaká však musela být vláda komunistů, když vidíme ve filmu celou řadu postav, které okamžitě po příchodu Němců s nimi kolaborují. Dělalí to jen ze slabosti, nebo jsou přesvědčeni, že vše je lepší než stalinský socialismus?

Tento film ukazuje opravdu mnoho z toho, jaký je sovětský řád, který užívá mladých lidí, téměř dětí, k tomu, aby za něj bojovali, zatím co soudruh komisař města po krátké episodě v ilegalitě zmizí, aby se objevil dvakrát v konci filmu. Jednou v bezpečí v sovětském štábu za frontou, odkud posílá zpět zbídačelého uprchlíka, kterého čeká na německé straně fronty smrt. Podruhé po boji zase v bezpečí pronáší s velkou pompou pohřební řeč nad těmi, za jejichž životy je stejně odpověden jako sám veliký Stalin, jehož výrobci filmu nezapomenou ukázat alespoň vyšitého na obraze.

Ještě jedno je zajímavé. Němci nejsou již směšné nebo bestiální figury. Na to nezapomeň, diváku, který jsi viděl dřívější filmy. S Němci se po válce bude muset po dobrém, najednou tvrdí Stalin. Nevíme, co tomu řekne Rudé právo, které donedávna mohlo uštvat každého, kdo se jen slůvkem ozval proti nelidskému zacházení SNB s Němci. Ale české obecnstvo se může jen zasmát novému přemetu bolševické propagandy, světlého to vzoru nebožtíka [Josepha] Goebbelse.

Drobné zprávy¹⁸

Nenechávej si výtisk revue „Za pravdu“ ležet doma. Dej dalším, rozšiřuj zprávy šeptandou, podkopávej se všech sil dnešní režim! Připravuj cesty nastolení nového řádu! Přispívej ke znovunastolení s v o b o d y ! !

Rudé právo ze dne 25. ledna 1949 tvrdí, že USA dodaly řeckému vládnímu vojsku již 800 000 tun válečného materiálu. Kdo dodává zbraně partyzánům?

¹⁴ V rámci tzv. studijních prověrek bylo na počátku roku 1949 donuceno odejít z vysokých škol okolo 9000 studentů, často krátce před absolvováním školy. Srov. HRADECKÁ, Vladimíra: KSC a tzv. studijní prověrky na pražských vysokých školách. In: ZILYNSKÁ, Blanka – SVOBODNÝ, Petr (eds.): *Věda v Československu v letech 1945–1953*. Univerzita Karlova, Praha 1999, s. 275–286.

¹⁵ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Vladimír Valenta. Podle výpovědi Karla Pecky napsal tento článek František Sádek. Vladimír Valenta autorství jakéhokoliv textu vytištěného skupinou Za pravdu odmítl při výslechu, konfrontaci, při soudním líčení i po více než padesáti letech v rozhovoru s kritikem Janem Lukešem. ABS, V-5455 MV; protokol výslechu Karla Pecky z 8. července 1949; *Tamtéž*; protokol výslechu Františka Sádka z 15. srpna 1949; LUKEŠ, Jan: Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny*, č. 17 (12. 10. 2004), s. 16.

¹⁶ Sovětský dvoudílný válečný film *Mladá garda* natočil podle románu Alexandra Fadějeva v roce 1948 režisér Sergej Gerasimov.

¹⁷ ČSM – Československý svaz mládeže.

¹⁸ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsali tento text společně Antonín Režáb a Karel Pecka.

Po řadě případů odstavení významných komunistů přichází další postižený. Generál Markos¹⁹ se vzdal velení nad řeckými povstalci, prý ze zdravotních důvodů. Kdy dojde řada na tebe, soudruhu?

Zajděte si na některý sovětský film, který ukazuje, jak se tvář sibiřské pustiny mění v průmyslový ráj. Nepoložili jste si též někdy otázku, kdo tuhle práci koná? Podle názorů expertů se počet vězňů v sovětských koncentračních táborech odhaduje na 8–14 milionů lidí.

Slyšeli jste už o znaménkách, jimiž si komunističtí desítkáři označují dveře svých spoluobčanů? To dělali kdysi žebráci.

Kdyby byl v SSSR takový blahobyt a v USA taková bída, jak se všeobecně píše v našich novinách, nemusely by sovětské úřady spíše přistěhovalci omezovat než bránit sovětským občanům v cestování za hranice?

Proč dolar, měna zbankrotělé Ameriky, je tvrdou valutou, zatímco rubl, měna kvetoucího bohatého Ruska, je ve světovém obchodním styku naprosto bezcenný?

Jak se proslýchá, bude po nečekaném a opravdu fenomenálním úspěchu vánoční balíčkové akce uspořádána ministerstvem výživy nová akce, tentokrát pro naše těžce zkoušené živnostníky. Balíčky, které tentokrát výjimečně nebudou za šmelinářskou cenu, budou obsahovat exportně provedenou skobu a provaz.

Zdravíme srdečně všechny čtenáře a rozšiřovatele našeho listu a těšíme se na shledanou v nové, svobodné a osvobozené republice.

N a z d a r !

Zdroj: ABS, V-5455 MV, 6 stran A4, cyklostylu.

D 2

Praha, 1949, [únor] – Druhé číslo ilegálního časopisu *Za pravdu*.

ZA PRAVDU

Časopis pro politiku a kulturu

Přátelé!

Vkládajíc Vám do rukou toto prvé číslo II. ročníku české revui „ZA PRAVDU“, časopis pro politiku a kulturu, přejeme Vám krásný nový rok a vyslovujeme přání, abyste v něm dosáhli všeho toho, po čem všichni toužíme – většina z nás bohužel jen v duchu.

Jistě nám promínete, že s tímto nad jiné srdečným přáním přicházíme trochu opožděně. Není to naše vina. Dodnes jsme čekali na přiděl papíru a na schválení vydávání, kterážto povolení mělo udělit chvalně známé ministerstvo informací a osvěty. Teprve, když jsme nabyli přesvědčení, že naše snaha o získání povolení k vydávání vyzní naprázdno, počínáme vydávat ilegálně. To je ovšem velká škoda pro knihovny a nejrůznější bibliofilská sdružení, kterým bychom jinak museli dodávat po jednom výtisku k uchování budoucím věkům a generacím. Jsme však přesvědčeni, že tím větší radost bude na straně čtenářstva. Je to pochopitelné. Po dlouhé době si zase budou moci přečíst noviny bez obav, že se do nich bude nalévat komunistická propaganda.

Obdobně jako s povolením bylo tomu i s přidělem papíru. Úřední přiděl nám povolen nebyl, a tak jsme nuceni vydávat svůj časopis v nákladu značně omezeném. Věříme však, že čtenáři se zaslouží o hojně, třebaš i ústní rozšíření všech zpráv, úvah a podnětů.

Předkládajíc tedy čtenářstvu toto prvé číslo nového ročníku, přejeme jemu i všem dalším, aby splnilo svůj, nad jiné čestný úkol: b o j o v a t z a ČESKOU PRAVDU.

První týden v pětiletce²⁰

Po skutečně zdárném zakončení dvouletky, kdy, podle slibů nynějšího soudruha Gottwalda se

¹⁹⁾ Markos Vifiadis (1906–1992) – řecký politik. Od dvacátých let činný v Komunistické straně Řecka, v období německé okupace v odboji, za občanské války jeden z hlavních představitelů komunistických jednotek. V lednu 1949 rezignoval na všechny funkce, poté odešel do Sovětského svazu, odkud se vrátil v roce 1983.

²⁰⁾ Podle rukopisné poznámky, uvedeně na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

životní standard našeho lidu uspokojivě zvýšil, bylo jasno, že neustrneme na dosavadní výši blahobytu, který u nás propukl, nýbrž po cestě k socialismu budeme kráčet i nadále a ještě úspěšněji podle vzoru velkého Sovětského svazu. 1. ledna 1949 byl vyhlášen pětiletý plán, veliké a důmyslné dílo k uskutečnění a ještě většímu zabezpečení socialismu. Slavnostní vyhlášení pětiletky se všude setkalo s ohromným nadšením všeho pracujícího lidu. Někde se dokonce lid nezalekl ani toho, že je neděle [2. ledna 1949] a dobrovolně nastoupil na svá pracoviště, aby tak demonstroval své nadšení.

Pravá orgie nadšení však vypukla až v pondělí 3. ledna, kdy i ti, kdož předchozí den zůstali doma, aby využili neděle k odpočinku, přišli do zaměstnání! Na nádražích je vítaly různé hudby, městský rozhlas hlaholil reprodukovanou hudbu, zkrátka všude bylo velmi, velmi veselo. Bohužel na některých pracovištích nebylo právě co dělat, takže se zjistily hanebné případy nic nedělajících lidí. To však nehraje tak velkou roli, uvážíme-li, že všichni tito kancelářští a obchodníčtí flinkové budou záhy převedeni do výroby, čímž se i jim dá možnost prokázat kladný postoj k naší lidově-demokratické republice socialistické.

Jako další hospodářský čin je nutno uvést (což je hlavní účel věci) uvedení všeho druhu zboží na volný trh. Náš pracující lid, který vinou reakce, rekrutující se ze řad šmelinářů a rozvratníků, nemohl si dopřát nakupovat za příšerně drahé ceny na černém trhu, dostal nyní to, po čem tak dlouho bezvýsledně bažil. Dostalo se mu možnosti za poměrně levné ceny nakoupiti si všeho toho, čeho potřebuje, aby mohl spokojeně kráčet k socialismu, a ještě více, dostalo se mu jistoty, že se naše vláda v čele se zasloužilým bojovníkem o blaho pracujícího lidu soudruhům předsedou vlády, předsedou ÚRO etc. Antonínem Zápotockým stará o životní potřeby lidu, jak nejlépe umí. Dnes, kdy výklady jsou opět plny zboží, dnes můžeme s klidným svědomím říci, že náš ideový boj o socialismus, vrcholící vítěznou, osvobozující únorovou revolucí, byl nyní korunován i po stránce hmotné právě zvýšeným uvolněním hospodářských produktů.

Ve čtvrtek, dne 6. ledna se od časných hodin ranních tisnily u výkladních skříní obchodů zástupy lidu, které se zájmem pozorovaly vystavené zboží. Zvláště u obchodů s textilem bylo živo. Lidé prostě nevycházeli z úžasu; za výlohami se kupilo látek v dosud nevídaném množství, nehledě k dobám první republiky. Ovšem doba tehdejší, tak smutně proslulá pro vykořisťovaný lid, se vůbec nedá srovnat s dobou dnešní. Tehdy lidé oblečení v hadrech pouze svírali pěsti a uplivali na zem jdouce kolem. Jaký je to rozdíl proti nynější radostné skutečnosti, kdy titíž lidé s veselým úsměvem v líci prohlížejí práci rukou našich textiláků, která nedošla ocenění v zemích kapitalistického režimu. Netrvalo dlouho a první zákazník vstoupil do dveří obchodu, aby za levnou cenu nakoupil, co se mu právě zalíbilo.

Jeho průkopnický čin byl provázen nadšenými ovacemi kolem se kupícího lidu, kteří jej povzbuzovali nadšenými pozdravnými výkřiky jako: „První vlaštovička jaro nedělá“ a „Netlačte se, na všechny se dostane“. Tento čilý nákupní ruch trval až do pozdních hodin večerních. Vyčerpání prodáváči byli sotva s to stáhnout rolety, jak byli unaveni celodenní intenzivní činností. Podle konstatování ranních novin bylo v některých obchodech docíleno statistických obrátů. Radostný úsměv na tváři kupujících byl tvořitelům cen odměnou za jejich nesmírně obětavou vůli dát lidu vše, co potřebuje, za levné a všem přístupné ceny.

Nyní je už jasné, že průběh pětiletky je velmi slibný, udála-li se již v prvním týdnu jejího trvání takováto dalekosáhlá skutečnost. Za odměnu našim vládním kruhům se vynasnažíme, abychom tuto první pětiletku splnili nejen za čtyři roky, jak se proslýchá, nýbrž daleko a daleko dříve. Od naší cesty k socialismu nás již nic nemůže odvrátit. Půjdeme vítězně vpřed až do úplného konce!

Lenin a výstavba socialismu

Rudé právo z 21. ledna 1949 otisklo v rámci oslav 25. výročí úmrtí V. I. Lenina článek pod titulem Lenin a budování socialismu. Vyjímáme z něho citát, který stojí za krátkou úvahu.

Výstavba socialismu - na rozdíl od rozvoje kapitalismu - neprobíhá živelně; socialistická společnost nevznikla jako výsledek spontánního, od lidské vůle nezávislého vývoje...

V prvé řadě je si nutno všimnout, že Lenin používá termínu „kapitalismus“ jako protiklad socialismu, ač správně měl operovati pojmem liberalismus. To je směr, který vznikl spontánně, směr,

kterému daly život a životnost události revolučních let na zlomu XVIII. a XIX. století. Teprve dalším vývojem, pokračováním liberalismu, průbojností a schopností jedinců roste kapitalismus, který je spíše negován, než aby vznikal spontánně, jak omylem, úmyslným omylem udává Lenin. Přesahovalo by rámec této úvahy, mělo-li by se psát o tom, že tento prvotní kapitalismus a kapitalismus doby současné jsou téměř v diametrálním rozporu. Každému, kdo není naverbován do šiků nemyslicích žoldáků komunismu je věc nesporně jasná. O to, ovšem, nešlo svého času Leninovi a dnes nejde ani jeho nástupcům, všem těm, kdo si at přímo nebo nepřímou říkají „spasitelé lidu“. Je nasnadě, PROČ jim o to nešlo, nejde, a pokud budou ještě mít čas, nikdy nepůjde. Slovo „kapitalismus“ je v očích současného dělnictva asi něčím podobným jako slovo mor, rakovina, syphyllis v očích všeho lidstva. Jako tyto i ono vyvolává, zdiskreditováno, hnus a odpor, největší, jakého jen je člověk schopen. PROTO operují Lenin a po něm i dnešní komunističtí demagogové slovem „kapitalismus“! Tím si usnadňují cestu k snazšímu propagování a šíření svých pseudovědeckých teorií, mylných již ve svých základech, pochybených a špatných, které slouží jen zájmům několika jednotlivců a které zubožují nejen všechny vrstvy vyjma dělnictva, ale pod populárním, ale nesprávně vykládaným heslem „diktatura proletariátu“ i toto. Což jsme dnes málo svědky útlaku? Což se nesetkáváme na každém kroku se snižováním mezd? Zvyšováním pracovní doby? Norem? Což dělnictvo dneška nevidí, že všechna práva, všechny vymoženosti, úlevy, které byly dány „krutými kapitalisty“ jsou pomalu, zato však s tím větší důkladností pod nejrůznějšími a v dnešní době populárními hesly, odbourávány?

Jak jsme se zmínili, je určitý vztah mezi kapitalismem a liberalismem, ale tím není řečeno, že oba tyto směry splývají v jediný. Je mezi nimi rozdíl, a pro toho, kdo není zaslepen, značný rozdíl. To ovšem dnešní komunisté nemohou potřebovat, aby se mluvilo, nebo aby oni sami mluvili o směru, který by lidem mohl být dokonce i sympatický. A tak směšují, nedělajíce rozdílu, oba pojmy pod pojem jeden, pod odiosní pojem „kapitalismus“. Nic nového pod sluncem. Každý autoritativní režim, tedy i komunismus, se snaží uchytovat se k demagogii tam, kde nestačí běžný výklad, nebo dokonce věda. Mezi jinými je v našem případě demagogií i to, že na něčem, konkrétně na kapitalismu, se vidí jen záporny, na něčem, konkrétně na komunismu, jen klady. To ovšem není legální způsob boje, ani vědeckého ani politického nebo hospodářského nebo sociologického nebo jiného, to je, mírně řečeno, sprostá propaganda, jejímž úkolem je zatemnit mysl, vědomí a vědění. Dnešní vládnoucí vrstva oněch několika doslova kapitalistických komunistů nepotřebuje, aby lid, ten dobrý český lid, věděl, že existuje a kdysi i u nás existoval směr, který dává občanům právo myslet a mluvit podle zásady co na srdci, to na jazyku, že existuje směr, který zaručuje svobodu vzdělání, povolání, vystěhování, právo na nejrůznější možné osobní i věcné svobody v mezích zákona, samozřejmě směr, který dává nejen právo, nýbrž i možnost cesty vpřed a výš a tím i možnost zvyšovat životní úroveň téměř do nekonečna, při dostatečných schopnostech. Oněch několik jedinců v lidově-demokratických státech, speciálně u nás, kteří tloustnou z mozolů pracujících, neřeknou zaslepencům, jdoucím v jejich politických šlépějích, že onen směr - liberalismus - může dát všem schopným blahobyt, o jakém se u nás nikomu ani nesní. Chápeme ostatně, že se chtějí u moci udržet ještě nějakou dobu a že ještě určitý, ne příliš dlouhý čas chtějí vyjít dělnictvem naplněný žlab.

Naproti tomu, co bylo výše řečeno, podívejme se zhruba na komunismus, komunismus jak jej poznáváme v současné době, a srovnávejme. Co nám dává? Sliby. Nic jiného než sliby. Třebas je svoboda projevu ústavně zaručena, pokuste se volně a svobodně kritisovat cokoli, co nese jen náter státnosti. Pokud to nebudete dělat tak jako my, to jest ilegálně, buďte ujištěni, že budete co nejdříve zajištěni na státní útraty. Stoupněte si doprostřed některého z našich náměstí v kterékoliv části republiky a vykládejte své názory, jak je to praktikováno v anglickém Hyde Parku. Pokuste se o své vůli změnit povolání, které se vám nelíbí, nebo v němž nemáte úspěch. Pokuste se, vy nekomunisté, dostat se na vysoké školy, třebaže snad máte samé výborné od shora až dolů. Pokud se nebudete přetvařovat a mluvit komunistům do noty, jak to mnozí dělají, dostanete do ruky motyku a půjdete do dolů nebo na stavbu nebo do lesa. Nikdo však neuvažuje nad tím, že ono přetvařování s naší mládeží poroste a vychová značné procento pokřivených páteří. Pokuste se vystěhovat. Pokuste se jít vpřed, vy schopní. Za zlepšovací návrh, který by svého času byl svému tvůrci přinesl několik desítek tisíc, po případě i účast na nemalém zisku, se dnes dostane almužna 900,-, slovy devět set Kčs! Pokuste se šetřit a pak si koupit auto, pěkné bytové zařízení, chatu nebo podobnou věc, která kulturnímu člověku zpříjemňuje život. Budete „buržoa“ a nakonec i člověk obecně nebezpečný, kontrarevolucionář a kdoví jaký

paragraf vám za to hodí na krk, a budete si moci gratulovat, jestliže vám všechny ty věci, s odříkáním koupené, jenom seberou, aby si je – jaká čest pro vás – přivlastnil některý z komunistických kápů. Chcete toho ještě víc? Nestačí vám těchto několik, namátkou, ale, věřte, opravdu z praxe, třeba ne vždy tuzemské, vybraných? Ohlédněte se dobře kolem sebe. A nejste-li už úplně zfanatizováni, pak podobných příkladů najdete na desítky ve všech oborech lidské činnosti. Ty, které u nás dosud zavedeny nebyly, zbytečně nehledejte. Přijdou, bude-li současný režim trvat ještě nějakou dobu, co nevidět. K tomu si připočtete, že se na každém kroku setkáváme se lživou státní propagandou, s procenty, která jsou jen na papíře, se sliby, které se neplní ani nikdy nemínily splnit, a přestanete se divit, že socialismus, správněji socialistický komunismus, neprobíhá živelně. S počátku snad k oné spontánnosti jakýsi náběh byl. To bylo krátce po květnu 1945, kdy byla známa jen hesla, a ne praxe, kdy se očekávalo něco, co konsoliduje naše poměry, něco, co dá občanskému spoležit alespoň jiskřičku lásky a důvěry po dlouhé nedůvěře a nelásce válečných let. To bylo tehdy, kdy nebylo zřejmé, že hesla zůstanou jen hesly, líbivými sice, ale nesplnitelnými. Pak však nastoupila praxe. Zkušební kámen, lučavka, která rozleptala pozlátko lži a demagogie. Pod líbivou slupkou drsně prohlédla všechna lživá rez komunismu. Ne blahobyť, ale bída. Ne svoboda, ale útlak. Ne spolupráce, ale nenávisť, závist, úplatkářství, udavačství, čím dále tím hlouběji klesá lidstvo vedeno a vláčeno komunistickým duchem, který je dosti silným, aby srazil, ale nesmírně slabý, má-li vytáhnout z bahna nejsprostších lidských prapudů. Kam dojde lidstvo takto vychováváno? Kde je ona důvěra, která poutala naše lidi za války? Divíte se ještě, že komunismus neprobíhá živelně? Co nám může dát? K čemu nás ještě může vychovat? Říká si, že hlásá pravdu, ale je to opravdu pravda? Zamyslete se nad tím, alespoň trochu se zamyslete a nestranně přiznejte: je to doopravdy pravda, co se nám denně jako pravda předkládá?

Není a nikdy nebude. Je jen jedna pravda na světě. A tou je Lásky. Věříme, že český lid jednou tuto absolutní pravdu najde. Že ji přemění ve svou českou pravdu, v pravdu největších synů a dcer národa, v pravdu jednoho z nejvyspělejších národů světa. Věříme v uvědomění všeho československého lidu. Věříme a bojujeme!

Kultura v novém socialismu²¹

Již nájezdy Hunů a Avarů v šeré minulosti se vyznačovaly nejen tím, že vykořisťovaly a ničily porobené země po stránce hospodářské, nýbrž také tím, že mimovolně rozvracely kulturu té které země. Činili tak mimovolně, poněvadž okradli-li tenkrát ženy o jejich tepané náramky a rozbíjeli-li pálené nádoby, činili tak proto, že se jim náramky líbily a nebylo těžké je ukrást. Pokud se hliněných hrnců týče, křapaly dosti snadno při úhozu o zem, což jejich primitivnímu sluchu znělo lahodně.

Španělský dobrodruh Cortez už pracoval originálněji, ačkoliv i jemu nemnoho záleželo na tom, jakou uměleckou cenu mají zlaté sošky Aztéků, jako spíše na tom, že jsou ze zlata.

Pak, jak dějiny pokračovaly, přišli dobyvatelé postupně na to, že znehodnocení kultury v porobené zemi je neméně důležité než rozkradení jejich hmotných statků.

První, co komunisté v únoru 1948 udělali, bylo to, že si zahájení nové éry kultury dali schválit podpisy významných představitelů našeho kulturního života.²² Dosti jsme se tenkrát podivovali, když jsme mezi podepsanými četli jména i těch umělců, o nichž se dalo předpokládat, že jsou kritickými a objektivními demokraty a socialisty. Je možno si z několika hledisek vysvětlit, proč podepisovali. Buď tak učinili z existenčních důvodů, což je vlastně otázka pevné páteře, buď proto, že únorovou rádobu revoluci schvalovali. A tak se dnešní kultura za pasivní resistance větší části a agilní činnosti menšiny ubírá cestami, po nichž se doposud neubírala a také zakrátko jednou provždy ubírat nebude. Dnes se kultura ničí odborně, vědecky a organizovaněji s ohledem na příklady dané dějinami.

Dnes je opravdu málo věcí, které jsou s to uspokojit komunistické ochránce kultury. Správně to

²¹⁾ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

²²⁾ Srov. KNAPÍK, Jiří: *V zajetí moci. Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956*. Libri, Praha 2006.

vysvětlil Ivan Skála²³ (R[udé] P[rávo] 23. ledna 1949), který volá po železném koštěti, jež by vymetlo západní kulturu, jsoucí ve své podstatě jen svědectvím hlubokého rozkladu buržoasní společnosti. Taková kultura je dnešnímu usilování pracujícího lidu hluboce cizí. Nutno podotknout, že železné koště už funguje, vymetajíc hluboce cizí a přimetajíc kulturu „opravdu naši“. Skvělou ukázkou toho je následující výplod Františka Halase,²⁴ otištěný na 120. straně knihy „K padesátinám soudruha Klementa Gottwalda“.²⁵ Ve verších této básně je slyšet skřípot železného koštěte zcela nepochybně.

František Halas

Kapely hrajte

Nebylo ani na petrolej
a tak si čítával pod lucernou na chodníku
louskaje zvláště ona bílá místa
kde stálo z a b a v e n o

Už tehdá tušil že zrovna tam je skryta
pravda o věci chudasů spravedlivé
a hádal dobře

Trvalo to pěknou chvíli
od šustotu hoblovaček
přes šustění lepených sáčků v kriminále
až do té padesátky

Ale zato teď
zvedaje veliké Teď
sen k naplnění postrkuje
z nejistot bývalých k jistotě nebývalého

Pod širým nebem očekávaného
na zemi roztřesené ještě
já slyšel a dobře jsem slyšel
co si dva staří dělníci
v tichu zástupů povídali.

C o p a k K l é m a t e n m á p o d č e p i c í
n o j o , n á š K l é m a

A to je nad všechny oslavné verše
nad parády pocty honosivé
a proto
kapely hrajte
a pěkně od podlahy

²³ Ivan Skála, pův. jménem Karel Hell (1922–1997) – český básník a politik. Po maturitě v r. 1941 totálně nasazen v Německu. Po válce redaktorem *Rudého práva* a funkcionářem ČSM. V letech 1957–1968 ředitel nakladatelství Mladá Fronta, od r. 1970 ředitel nakladatelství Československý spisovatel. Svou literární tvorbou podporoval politiku KSČ. V letech 1962–1971 členem ÚV KSČ, 1968–1969 poslancem České národní rady, od r. 1971 poslancem Federálního shromáždění. V letech 1982–1989 předsedou Svazu československých spisovatelů.

²⁴ František Halas (1901–1949) – český básník. Od r. 1921 pracoval pro komunistický tisk. Ve dvacátých a třicátých letech spolupracoval s Bedřichem Václavkem při vydávání avantgardních časopisů. Ovlivněn pobytem ve Španělsku v období občanské války. Za okupace přispíval do ilegálního *Rudého práva*, člen Národního revolučního výboru spisovatelů. Po válce předsedou Syndikátu československých spisovatelů, pracoval na ministerstvu informací. Po únoru 1948 skeptický k novému režimu, zemřel 27. října 1949 na selhání srdce.

²⁵ BAREŠ, Gustav – ČIVRNÝ, Lumír – NEČASEK, František (eds.): *K padesátinám soudruha Gottwalda. 1896–1946. Sborník statí a vzpomínek*. Svoboda, Praha 1946.

Opět americký kýč v našich kinech²⁶

Nedávno byl v našich kinech uveden opět jeden americký kýč, rozmnožující dlouhou řadu podobných, jemu předcházejících slátanin. Jdeme-li z biografu po shlédnutí tohoto filmu, maně se ptáme, jak dlouho budou ještě kupovány a promítány takové kusy. Jistě jste již poznali, že jde o barevný film „Píseň Aljašky“, jemuž předcházela reklama vpravdě americká. Stručný děj:

Známý černošský pianista Bill, hrající v jednom z přepychových broadwayských barů, opustí náhle svůj orchestr, poněvadž se nešťastně zamiloval do zpěvačky Betty (také černá). Prchá Amerikou, až zakotví v malém městečku na Aljašce, kde v místní hospodě hraje pro drvoštěpy, kteří si Billa neskonale oblíbí. (Toto je jedna z tématicky přijatelných pasáží filmu po vzoru našeho Umění lidu.²⁷) Dlouho se nic neděje, ale zakrátko se přihodí, že letadlo, jímž letí Betty na pěveckou soutěž do Moskvy, ztroskotá, a ona se setká s Billem v jeho putyce. Chce s ním už navždy zůstat, ale její zoufalý manager ji přemluví, aby odcestovala. Strašně zklamáný Bill prchne až na severní pól. (Druhá přijatelná [pasáž] začíná, když kamera zachycuje řádění sněhové bouře.) V polární stanici zkomponuje Bill jazzovou symfonii, vypraví se s ní do New Yorku a vyhraje to zde na celé čáře. Jak se ukáže, Betty nikam neletěla, přijde na koncert a šťastné dvojici už nic nebrání, aby neodcestovala neznámo kam.

Toto je stručný děj filmu Píseň Aljašky, který snad nepotřebuje dalšího komentáře.

Jen ještě malou připomínku: Američtí producenti zjevně přehlížejí palčivost rasové otázky, pro nás tak důležité. Co by se z takového námětu dalo udělat, kdyby jej dostali do rukou sovětští filmaři!

R[udé] P[rávo] přineslo dne 1. února t. r. [1949] pod nadpisem „Zákon o mechanisaci v zemědělství“ článek, v němž mimo jiné uvádí výtah z projevu poslance Lupače,²⁸ který doslova přetiskujeme:

„Zákon připouští, že Ústředí pro mechanisaci zemědělství může vykoupit velké stroje z rukou jednotlivců, nejsou-li řádně využity, nebo jakékoliv základní mechanisační prostředky z rukou těch, kdo neplní výrobní nebo vyživovací plán...“

Nezdá se vám, že ve jménu poslance by mělo být písmenko „a“ nahrazeno samohláskou „i“ a že název zákona by měl spíše znít „zákon o nenechanisaci?“

[...] ²⁹

Zdroj: ABS, V-5455 MV, 6 stran A4 cyklostylu.

D 3

Praha, 1949, [duben] – Leták odbojové skupiny Za pravdu.

Američanům!³⁰

My, českoslovenští občané, obracíme se k Vám s tímto listem. Soudíte americké komunisty, ale my zde v Československu nepovažujeme tento proces za záležitost pouze americkou.³¹ Je to záležitost celého svobodomyslného světa.

²⁶⁾ Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, napsal tento článek Karel Pecka.

²⁷⁾ Odkaz na dobový název karlínského divadla, které v letech 1948–1950 patřilo Československému státnímu filmu: Divadlo umění lidu.

²⁸⁾ Poslanec Josef Lupač byl v roce 1946 do Národního shromáždění zvolen za KSČ. V roce 1949 byl zpravodajem zemědělského výboru k vládnímu návrhu zákona o zemědělské mechanizaci. Srov. rozpravu a schválení zmíněného zákona. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna*, NS RSC 1948–1950; stenoprotokol 24. schůze z 3. února 1949.

²⁹⁾ Na tomto místě je karikatura Klementa Gottwalda. Podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, ji nakreslil Antonín Řežáb.

³⁰⁾ Podle výpovědi Karla Pecky a Antonína Řežába přinesl text letáku František Sádek. Podle jeho výpovědi a podle rukopisné poznámky, uvedené na pravém okraji patrně vyšetřovatelem StB, byl jeho autorem Vladimír Valenta, který ovšem autorství odmítl při výslechu, konfrontaci, při soudním líčení i po více než padesáti letech v rozhovoru s kritikem Janem Lukešem. ABS, V-5455 MV; protokol výslechu Karla Pecky z 8. července 1949; Tamtéž; protokol výslechu Františka Sádka z 15. srpna 1949; LUKÉŠ, Jan: Věčný začátečník Vladimír Valenta, díl II. *Divadelní noviny*, 2004, č. 17 (12. 10.), s. 16.

³¹⁾ K procesu s Algerem Hissem a dalšími (bývalými) členy Komunistické strany USA blíže srov. SCHMIDT, Mária: *Zákulisní taje. Nové aspekty historie procesu s Algerem Hissem (USA), Lászlo Rajkem (Maďarsko) a inscenovaných procesů ve východní a střední Evropě*. Občanský institut, Praha 2005.

Vážíme si americké demokracie. Považujeme ji za východisko příštího uspořádání svobodného světa. Proto varujeme! Komunisté nesmí nikdy rozvrátit tuto nejpevnější oporu svobodného lidstva, která je jedinou nadějí znásilněných národů žijících pod komunistickým jhem.

Komunisté na celém světě jsou stejní. Není rozdílu mezi vrahy z Moskvy, Varšavy, Bukurešti, Sofie, Budapešti a Prahy a těmi komunisty, které právě soudíte. I oni by jednoho dne násilím zasedli do Vašeho Bílého domu a ukázali svoji pravou tvář: hromadné vraždění a potlačování všech lidských svobod by bylo jejich prvním činem. K moci by se nedostal lid, nýbrž smečka násilnických utlačovatelů.

Proto je suďte spravedlivě, ale přísně. Komunisté v celém světě musí pochopit, že jednoho dne je stihne spravedlivý trest za všechny zločiny, které napáchali. Ať je každému jasno, že násilí, fašistické či komunistické, nemůže nikdy zvítězit!

Jen tak uchráníte své rodiny, svoji svobodu a dáte naději všem utlačeným na celém světě v lepší zítřek.

I tento list je poznamenán rudým násilím. Nemůžeme [se] podepsat plnými jmény. Avšak v našich srdcích zůstala pevná víra v Atlantickou chartu,³² víra, že jednoho dne bude moci lid celého světa svobodně žít a jednat.

Illegální skupina
„Z a p r a v d u“

Zdroj: ABS, V-5455 MV, 1 strana A4 cyklostylu.

D 4

České Budějovice, 1949, [duben]- Leták odbojové skupiny Za pravdu - „Pavel“.

Komunistický mír

V politice SSSR a jeho satelitů nás už nic nemůže překvapit. Jeden den Ti okno [rozbijí], protože je to podle plánu z dialektického marx-leninského způsobu myšlení, druhý den Ti okno zasklí z týchž důvodů. Jeden den řeknou, že podporují maloobchod a živnosti, druhý den je znárodní. Tak také došlo k tomu, že tytéž huby, které ještě včera řvaly po nekompromisním boji proti kapitalismu, dnes se bleskurychle přeorientovaly a řvou MÍR!, při čemž jest už méně slyšet o boji proti kapitalistickým státům. Zamysleme se trochu nad tímto novým zvratem sovětské politiky. Až do nedávné doby agrese Ruska byla úspěšná. Státy, ležící blízko hranice SSSR, pozbývaly své samostatnosti celkem lehce. Téměř najednou zachvátil Rudý mor Polsko, Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Jugoslávii, Albánii a ČSR! V Řecku bylo podporováno povstání všemi prostředky. Zdálo se, že i Itálie a Francie nemají daleko k podlehnutí. A tak došlo k pokusu o opanování Berlína. Jestliže se Rusko až do nedávné doby halasně chlubilo dobytím Berlína v r. 1945, nebude se zaručeně chlubit pokusem o dobytí tohoto města v letech 1948–1949. Neboť v Berlíně to bylo, kde narazil Sovětský svaz na kámen, o nějž si ztupil ostří. Od doby, kdy Kreml poznal, že se spojenci v Berlíně udrží, datuje se era katastrofálních neúspěchů zahraniční politiky sovětských diktátorů.

První těžkou ranou bylo vymanění se Jugoslávie z bolševického vlaku. Těžké porážky [...] ³³ v Řecku a nyníjší likvidaci tohoto povstání lze pokládati za druhou ránu.

A pak přicházely neúspěchy v Evropě, jeden za druhým. Ukázalo se, že vláda Francie má pevnou ruku v potírání komunismu [...] ³⁴ občasná její krize. Také v Itálii akcie rudých klesají. Důkladným hřebíkem do rakve italských komunistů je přistoupení země k Atlantickému paktu. Pravda, naděje komunistů v Asii byly oživeny Čankajškovou porážkou v Číně. Avšak Čína nevybojovala ještě svůj poslední boj. Zatím Evropa se sjednotila proti bolševickému nebezpečí v Atlantickém paktu a porážka Ruska ve studené válce začala být příliš zřejmou. Němci, když svého času ustupovali,

³² Odkaz na Organizaci severoatlantické smlouvy (North Atlantic Treaty Organisation - NATO), která vznikla 4. dubna 1949 podpisem Washingtonské smlouvy.

³³ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

³⁴ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

používali osvědčeného výrazu zkracování fronty. Rusko si zvolilo k témuž účelu termín mír. Tedy co znamená tento mír? Je nutno především si uvědomit, že bohapusté lži, které tu chrlí rozhlas a otiskuje tisk, by se daly shrnout do několika vět, a ty by zněly asi takto: My [válku] nechceme, protože vidíme, že bychom ji nevyhráli, my chceme mír, můžeme doufat, že si své pozice uhájíme. Dejte nám pokoj, ale my bychom chtěli získat Vaše země, abychom v nich mohli vládnout, my sice chceme mír, ale jestliže budete ve vlastním zájmu potlačovat ve svých zemích komunismus, jste lotři a války chtějí „buržousti“, vždyť mi Vám [nic] neděláme, jenom se divíme, proč si nechcete dát vládnout od tak moudrých a prozíravých lidí, jako jsme my, komunisté? Proto je tedy tak zvaná mírová politika SSSR společností s ručením omezeným. Jestliže někomu připomíná brekot kluka, který kradl hrušky a chytil ho hlídač, jde o podobnost čistě náhodnou. Je tedy komunistický mír pouhou zástěrkou, za níž se skrývá chuť pokračovat [v] dosavadní politice, ale zároveň strach, co tomu řekne Západ. Je to chuť ruského vlka na evropskou ovečku s vědomím, že má zašitou hubu Atlantickým paktem.

A teď je zde jedna otázka. Co se bude dít dál? Možnost války i za tohoto křiku po míru je stále ještě aktuální. Válku nemůže Rusko vyhrát a mají-li bolševici alespoň trochu rozumu, nedají k ní podnět. „Mírové tažení“ by mohlo značit začátek bolševického ústupu. To je ovšem situace dnes, kdo ví, jakým směrem se vrátne korouhvička kremelské politiky zítra? Co nás, Čechoslováky, zajímá, to je osud ČSR. V žádném případě, ať válka bude či nic, komunisté nezmění. Spoléhalí Gottwald, Slánský a Zápotočský na Rusko, zklamou se v každém případě. Není to dávno, co bylo v Praze zadrženo prodávání jednoho výtisku sovětských novin, poněvadž tam stálo, že Sovětský svaz nebude riskovat nebezpečí pro lidově demokratické republiky. To znamená, že v případě čelem vzad sovětské politiky, bude naše vláda hozena přes palubu zároveň s ostatními vládami tzv. bratrských zemí. A bez záštity bratrského Ruska u nás komunismus zajde na úbytě za 14 dní. V případě války budou mužové [...] ³⁵ odpovědní za všechny hrůzy, které s sebou přinese. V žádném případě však spravedlivému trestu neujdou. Bůh požehná našemu boji za svobodu, pravdu a lepší zítřek našeho národa!

Na konec jedna výzva.

Těsně před uzávěrkou nám došla zpráva o připravované rozsáhlé akci, v níž se má dokázat pravé smýšlení československého lidu s dnešním režimem. Jistě, že se naši čtenáři k této akci připojí. Připojený opis Vám naznačí, oč vlastně jde.

Občané Republiky československé, všichni bez rozdílu.
 Chcete, aby se nová válka přehnala přes naši vlast? Jistě ne!
 Chcete lidovou demokracii? Ano, ne však diktaturu jedné strany!
 Chcete socialismus? Ano, ne však bídačení!
 Jste pro Východ? Ano, i pro Západ!
 Chcete práci? Ano, ne však vykořisťování!
 Oběžné.

Komunistická strana pořádá letos v květnu svůj sjezd. Ukážeme pánům soudruhům a tím i celému světu, že celý národ nestojí za jejich diktaturou, že chceme nové, svobodné, mimořádné tajné volby pod patronací Organizace spojených národů.

Zašlete proto dne 25. května t. r. [1949] dopis řádně ofrankovaný, adresovaný na: Vyslanectví spojených států severoamerických, Praha II., Tržiště č. 15, [s tímto zněním]:

Nesouhlasím s nynější komunistickou diktaturou v republice Československé a žádám ihned nové svobodné a tajné volby pod patronací Spojených národů.

³⁵⁾ V opisu naznačena nečitelná pasáž.

Nic jiného nepište, poněvadž budou miliony dopisů, které dostane vyslanectví najednou. Proto musí být stručné, nepodepisujte se. Napište jenom místo odeslání. Dopisy, odeslané dne 25. května t. r. [1949], dojdou ke dni 28. 5. t. r. [1949], tj. v den výročí narozenin presidenta Dr. E. Beneše.
N e z a p o m e ň t e dne 25. 5. 1949!

P R A V D A Z V Í T Ě Ž Í !
Illegální organizace „Za pravdu“.

Zdroj: ABS, V-20 ČB, 3 strany A4 strojopisu (opis cyklostylových blan).

D 5

České Budějovice, 1949, [květen] – Fragment třetího čísla odbojové skupiny Za pravdu – „Pavel“.

[...] ³⁶

Vyhledky SSSR na dobytí světa

Hned na začátku je důležité si připomenout, což činím s nelíčenou radostí, že jsou i teoreticky mizivé, prakticky pak naprosto žádné. Rozhlédneme se teď po mapě světa a odůvodníme si fakty toto tvrzení.

Rusko ve svém dobývání světa zvolilo obdobný postup jako Hitler, jen jej zlepšilo a zintenzivnělo. Hitler dobyl téměř celou Evropu, též posice bolševiků jsou nejsilnější v tomto světadílu. Avšak právě tak jako německý vývoj (nehledě ke svým spojencům Japonsku a Itálii) nepřesáhl hranice E[vropy], lze předpokládat, že toto nedosáhnou ani Rusové. Bolševici až doposud praktikovali program páté kolony, který měl úspěch v ČSR, Polsku, Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku. Ve všech těchto zemích dosáhlo imperialistické úsilí SSSR dočasného úspěchu a trvá nejen proto, že jejich hranice, související s ním, nebyly žádnou překážkou bolševickým vojskům, ale i proto, že jsou v příliš dobrém zorném poli bdícího oka Stalinova. Tam, kde vzdáleností pozbývá ostrosti svého pohledu, je situace komunistů bezútěšná. Není to jen Itálie a Francie, kde soustavné krachy komunistů přivádějí Kreml do stavu zuřivosti, ale i země svým položením ruskému vlivu dostatečně blízké. Ruská zóna Německa je apatická. Jugoslávie, dříve tak silná, dala se svou cestou. V Řecku se již likviduje, komunisty vznícené, povstání s konečnou platností. Turecko, Finsko, Švédsko a Norsko jsou tradičními nepřáteli Ruska, proti komunismu imunní. Rakousko je příliš znechuceno dlouhou ruskou okupací. Švýcarsko se pečlivě vyhýbá všem dobrodružným nebezpečím. Konečně zbývá Anglie a státy Beneluxu, jejichž zájmy jsou v přímém rozporu se zájmy bolševiků. To je zhruba situace v Evropě. Z ostatních světadílů přichází v úvahu částečně Asie, kde rozlehlá Čína opět prožívá jednu ze svých proslulých katastrof, dříve v podobě povodní, nyní rázu poněkud jiného.

Zamyslíme-li se nad touto situací, nutno si položit otázku: Co chce Kreml dělat dál? Domnívá se snad, že celý svět, kromě několika skupin, jemu zaprodaných agentů, se dobrovolně vydá do rukou teroru a chaosu, který by chtěl nastolit? Že se po vzoru SSSR stane továrnou na výrobu blahobytu pro několik procent korytářů a zločinců?

Stalin není tak hloupý, aby [v] to doufal. Dlouholeté zkušenosti s korouhvičkovou politikou Ruska by mohly svědčit k domněnce, kdy se po součtu svých blamujících neúspěchů [stáhnou] zpět do svých posic, omezených vlastními hranicemi. To je pouze teoretická možnost, ačkoliv i v tomto případě by kosmopolitismus a humanismus nesnesl tíhu odpovědnosti za miliony Rusů v koncentračních táborech, trpících převážně za to, že mysleli, a [za] dalších 75% trpících z nedostatku uvědomění. Stav věcí však ukazuje jinou, mnohem pravděpodobnější skutečnost. Diktátorská ješitnost již nedovolí cestu zpět. Jelikož metody, které měly úspěch v ČSR a ostatních zemích, nacházejících se právě pod komunistickým protektorátem, nemohou už mít úspěchů jinde, Kreml zvolí cestu jinou. Vyprovokuje, nebo zahájí válku, v níž první výstřel bude platným podpisem konce dalšího pokusu o ovládnutí světa. Je pravděpodobné, že v prvních fázích svého trvání obsadí Rudá armáda

³⁶⁾ V opisu cyklostylových blan patrně chybí podle číslování předchozí strana.

rychle celou Evropu. Nesnáze nastanou až potom, kdy jí bude nutno nejen bojovat s demokratickými silami evropských národů ve vlastních zádech, nejen s ideologickou roztržičností vlastní země, ale hlavně s celým ostatním světem. Nakonec bude ruský sen o dobytí světa tvrdě a spravedlivě vykázan ze svých míst, nakonec nebude na zemi místečka, kam by se mohli obrátit zkrachovalí světovládníci a jim zaprodaní zrádci.

Dva rozhlasové projevy³⁷

Kdo poslouchal v úterý 12. 4. 1949 tzv. rozhlasové noviny, jistě si přišel na své. Není třeba se šířit o tom, jakou funkci zastává náš rozhlas, avšak úterní pořad byl skutečně pozoruhodný.

Nejprve mluvil Hronek³⁸ o svých dojmech z USA. Zvláštní důraz ve svém projevu kladl na strašlivé podmínky amerických dělníků, kteří jsou nuceni zmírat hladu, aby mohli zaplatit splátky za automobily, ledničky a rodinné domky, které si na tyto splátky pořídili. Hronek tím nevědomky dal nebezpečnou zbraň do rukou myslícího českého dělníka, třeba komunisty, poněvadž i komunista může mít občasný záchvat myšlení. Jestliže Hronek, přední průkopník komunistické propagandy nepřímou přiznává, že v USA [je] běžné, aby měl dělník auto, domek a ledničku, jistě už na tom musí být něco pravdy. Ovšem zdůraznil, [že] americký dělník [platí] za tyto předměty svého životního standardu [nejen] vykořisťovatelskými splátkami, ale také tím, že umírá. Jak je dobře, že český dělník nemusí umírat hladu, aby si mohl koupit automobil, domek a ledničku a tolik jiných věcí, o nichž už nemluvil. Jak je šťasten, že si za svou mzdu může koupit živobytí pro sebe a pro svou rodinu a nemusí se už starat, jak zaplatí auto, v němž jezdí do práce, a domek, v němž bydlí. Americký dělník je vskutku politováníhodný tvor: žije v temnotách kořistnického kapitalismu a volného hospodářství, zatímco náš dělník se hřeje na výsluní pětiletky. Američan má sice auto atd., náš člověk má však cestu k socialismu a jasnou budoucnost před sebou. Teď si to člověče porovnej, a ty, kdož jsi doposud věřil komunistickým žvástům, zvláště. Co myslíš, že tě čeká, když budeš pracovat 6 dní v týdnu a v neděli půjdeš na brigádu, co tě čeká, i když splníš normu, plán, nadplán, dar ke sjezdu KSČ a pětiletku, co myslíš, že dostaneš za to, že dřeš jako otrok pro komunistické diktátory? Doufám, že nejsi natolik naivní, aby sis myslil, že si za toho režimu budeš moci koupit auto nebo domek? Auto si nejdříve koupí krajský tajemník KSČ a domek předseda národního výboru nebo jiný z těch lumpů, jejichž nesmyslným slibům, které nemohou splnit, i kdyby chtěli, tleskáš. To jsou tvoji hlavní nepřátelé, ti vykořisťují výsledky tvé práce a vždycky to budou oni, kteří budou něco mít. A tobě, tobě musí stačit, když budeš mít svou práci, soutěžení, plány a pětiletku. Nakonec, to ale jen když budeš moc a moc dřít, dostaneš hrdý titul úderníka. Potom se podívej kolem sebe a spočítej věci, o nichž můžeš říci, že sis je vydělal vlastníma rukama. Mnoho toho asi nebude.

Druhá zpráva byla neméně zajímavá. Rozhlasový hlasatel tvrdil, že se bývalý americký ministr J. Forrestal³⁹ zbláznil, vyskočil ve spodním prádle z okna a křičel: Rusové jsou v New Yorku. Neodvažují si tvrdit, že by mohl československý rozhlas vysílat neopodstatněné zprávy. Když se někdo zblázní, je to zajímavé. Je-li to ministr, tím více. Myslím však, že v takovém případě jsme světovou raritou, neboť pochybuji, že se může někde vyskytnout ještě [tolik] bláznivých ministrů pohromadě, než když se sejde naše vláda. A ještě jedna maličkost, New York má několik milionů obyvatel. Je pravděpodobné, že mezi nimi bude i nějaký Rus. Není však myslitelné, že by se jich tam mohlo dostat víc najednou bez potřebných víz. To až zase komunisté uspořádají nějaký mírový sjezd. Další malá ukázka z hlášení československého rozhlasu.

³⁷⁾ Podle výpovědi Františka Zahrádky napsal tento článek jeho přítel ze skautského hnutí Ivan Mánek. Ostatní texty přepsané na cyklostylové blány v Českých Budějovicích podle stejného zdroje dodali Antonín Řežáb a Karel Pecka. *ABS, V-20 ČB*; protokol o výslechu Františka Zahrádky v Českých Budějovicích z 5. září 1949.

³⁸⁾ Jiří Hronek, pův. jménem Jiří Langstein (1905–1987) – český novinář, publicista a scénárista. Ve třicátých letech dopisovatel několika listů, nejdříve ve Vídni a poté v Paříži. V letech 1940–1945 pracovník ministerstva zahraničí exilové vlády ve Velké Británii. V letech 1945–1948 šéfredaktor zpravodajského oddělení československého rozhlasu. Od roku 1964 šéfredaktor ČTK Pragopress. Autor řady románů, rozhlasových pásem a televizních her.

³⁹⁾ James Vincent Forrestal (1892–1949) – ministr pro námořnictví (1944–1947) a ministr obrany (1947–1949). Dva měsíce po rezignaci spáchal 22. 5. 1949 sebevraždu skokem z šestnáctého patra budovy Bethesda Naval Hospital, kde se léčil z těžké deprese.

Vážení, mnozí z Vás jistě slyšeli tyto komentáře, které Vám píšeme proto, abychom Vám ukázali, jakých „bot“ se dopouští náš rozhlas, který tak dobře a správně Vás informuje o všech událostech a není vůbec stranický, jak tomu bylo dříve, když [byl] v rukou buržoazních kapitalistických žvlů. 25. IV. [19]49 v rozhlasových novinách měl též proslov pan ing. Koťátko (Katz),⁴⁰ známá osobnost ve lhaní. Mluvil a mluvil a zmínil se též o první republice. Nezapomněl ovšem ukázat okamžitě na tehdejší poměry a pravil: „Za předmnichovské republiky každý se živil jen těžce vydělaným chlebem a nikdy mu nezbylo ani koruny na kousek masa.“

V týž den mluvil ve zprávách pro hospodyňky dr. X. Y. o výživnosti mléka a masa. [Když] ukazoval na první republiku, charakterizoval ji těmito slovy: „Za první republiky lidé nedbali mléka a mléčných výrobků, ale naopak přímo se přecpávali masem.“

Prověrky na vysokých školách

V provincii minulého roku [1948] byla zahájena na vysokých školách jakási dotazníková akce, při níž se proslýchalo mezi studenty, že počátkem příštího roku nastane na všech vysokých školách čistka. Údajně kvůli prospěchu, přestože tomu nikdo nevěřil. Každý posluchač byl povinen vyzvednout si na své fakultě dotazník o prospěchu. Dotazník má jednu až 6 stran normalizovaného formátu, přičemž otázkám o prospěchu posluchačově byly věnovány celé 2/3 jedné stránky. Ostatních 5 a 1/3 stránky kromě obvyklých osobních dat posluchačových zabíraly otázky takového rázu: Majetkové poměry posluchačovy (v r. 1938, za války, po revoluci, v únoru [1948]), poměry posluchačovy rodiny taktéž, rodinné vlivy, prostředí, z něhož vyšel, účast [v] SČM, postoj ke společnosti atp.

Posluchač dotazník vyplnil, přičemž byl upozorněn, že údaj[ů], kterých v dotazníku uvedl, může býti použit[o] proti němu, pakliže se nezakládají na pravdě, a odevzdal. Tím učinil povinnosti za dost a nyní mu nezbyvalo než čekat na předvolání k prověrce. Přitom je třeba podotknouti, že prověrce nepodléhali jen členové KSČ, nýbrž všichni posluchači. Někdy v polovině ledna student pozvánku dostal a šel ji odevzdati v určený den a v určenou hodinu do označených dveří na fakultě. V místnosti za příslušnými dveřmi seděli 3 studenti (nechci říkat kolegové), kteří přijali dostavivšího se studenta chladně, ironicky nebo zdvořile, podle toho jak měl v dotazníku vyplněnou rubriku „příslušnost v SČM a ROH“, nebo měl-li na klopi odznak důstojnosti. Po běžných úvodních otázkách měl student odpovídat na spoustu různých otázek, úzce se studiem souvisejících, jako například, co říká současné Číně, stávkám ve Francii, událostem v Řecku, Marshallovu plánu,⁴¹ co říká dvojím cenám, resp. volnému obchodu (šmelina „MADE in KSČ“ – [původní] pozn[ámka] red[akce]), přičemž ovšem odpovědi musely býti formulovány tak, aby ideově vyhovovaly zfanatizovaným mozkům pokrokových studentů. V případě opačném postihlo posluchače vyloučení s patričními důsledky.

Ptám se Vás, kde je spravedlnost, kde je akademická svoboda? Kde je ta spravedlnost, o níž se dnes tolik mluví, ta nová, lepší spravedlnost, o níž je prý bezpečně opřen náš stát, která nás má dovést k cílům nejvyšším. Je to spravedlnost, ten hanebný výmysl, který vylučuje vysokoškoláky ze studií, posílá je do dolů, zavírá za nimi dveře vězeňských cel, odsuzuje k trestu smrti a střílí do nich? Nebudu slyšet Vaši odpověď, ale rozmyslete si dobře a potom suďte.

Dar k IX. sjezdu KSČ

Na každém rohu už možno spatřiti římské devítky, symbol dalšího shromáždění všech nepřítelů. Ujišťujeme pány soudruhy, že desítky jim viset určitě nebudou. Nejvyš tak ještě desítkáři.

Nová komunistická politika v zemědělství

Nová komunistická politika v zemědělství vstoupila po 1. lednu 1949 do nového stadia. Jsou to jednotná zemědělská družstva. Nejsou to dosud organizace, které budou hromadně vyvlastňovat zemědělskou půdu. Zatím jen budou „sružovat“. Obyvatelstvo na vesnici, i nezemědělce, a na pod-

⁴⁰⁾ Prof. Dr. Ing. Jiří Koťátko, pův. jménem Katz (1899–1962) byl v letech 1952–1955 děkanem Provozně ekonomické fakulty Vysoké školy zemědělské v Praze.

⁴¹⁾ Marshallův plán – Plán evropské obnovy (*European Recovery Program*). Kongres přijal plán 3. 4. 1948; jeho cílem bylo zabezpečení pomoci USA poválečné Evropě. Země postupně se formujícího východního bloku plán na pokyn Sovětského svazu odmítly, jeho účinnost byla proto omezena pouze na západoevropské země.

kladě „rovného hlasovacího práva“ (bude také tajné) budou komunisté hospodařiti na účet a škodu rolníků s jejich mrtvým a živým inventářem a s jejich provozním kapitálem.

Nelze popřít, že komunistická taktika má smysl pro vtip. Mnoho rolníků jim skočilo v roce 1946 na vějičku a přejeme, stejně jako ostatním pěstitelům, pořádnou lekci z komunismu. Smutné jest však to, že s nimi trpí ostatní nevinní.

Nyní vyrazil Ďuriš s jednotnými družstvy, které jsou velkohubě velebeny v rozhlasu, novinách a ve filmu jako zázrak století. Sáhne-li do 12. čísla TVORBY ze dne 23. III. 1949 s úvodním článkem Jiřího Koťátka (Katze), usvědčíme okamžitě komunisty z průhledného švindlu. Již jméno Jiřího Koťátka nám zaručuje, že co slova k zemědělcům, to lež. V Tvorbě si však soudruzi školení Marxem, Leninem a Stalinem říkají pravdu. Balí jí sice do celofánů, aby nezasevčenec ji neusvědčil, ale komunisté Koťátkovi rozumí:

...Pouze obnovujeme staré a dobré tradice družstevní rolnické svépomoci a spolupráce, které již celých sto let..., říká Koťátka a hned jedním dechem dodává: ...poslání zemědělského družstevnictví chápeme především jako bezprostřední pomoc rolníkům v jejich snaze o zvolení vlastního hospodářství, že nově vytvořeným zemědělským družstvům ukládáme aktuální úkol zajištění a úspěšného plnění zemědělské politiky.

Ani slova o tom, co jest konečným cílem. Není třeba. Komunisté to dobře vědí. Aby to bylo ještě více zřetelné, podtrhl Koťátka č t y ř i slova, která jsou klíčem správného výkladu jeho slov:

Obnovujeme staré: tzn., že za čas to může být prohlášeno za špatné, neboť to nepochází z komunistického mozku.

Bezprostřední pomoc: tzn., [že] dnes jim pomůžeme, ale nemějte obav, přijde čas, kdy je zničíme, jak káže marx-leninismus.

Vlastního hospodářství: souvisí s bezprostřední pomocí. Přijde čas, kdy komunisté dají před slovo „vlastní“ předponu „vy“.

Aktuální: celá tato taktika, soudruzi, je jen nutnost. Pětiletka nebude na nic, když nebude co jíst. Koťátka dobře ví, že kdyby vyrukoval přímo s vyvlastněním půdy, kam komunisté mají namířeno, česká vesnice by složila ruce v klín, tak, jak to provedla většina pracujících, kteří poznali, že jsou voděni za nos.

Co tady má zemědělec dělat? Jistě se nebude stavět na zadní nohy, neboť by tím dnes nic nesvedl. Nejlepší taktika je švejkovina, která je morem na každou diktaturu a platí i na jakékoliv poměry na vesnici. Ovšem záleží na místních funkcionářích národních výborů a KSČ, jak budou energičiti. Víme, že jest mezi námi mnoho nevěřících, ale přece je nutno je na tomto místě upozornit, že jednájí proti zákonům a ústavě republiky. Ovšem proti té, která bude platit ještě potom, až pan Koťátka bude dávno zneškodněn. A pak tito ostří hoši, kteří tato družstva dnes s nadšením ustavují, budou souzeni jako prostí zločinci, lupiči a podvodníci.

Umělecká svoboda

Jediný pohled do výkladů knihkupectví, na programy divadel a kin či na pořad výstav odhaluje křečovitou snahu komunistů zmocnit se každého uměleckého projevu. Snaží se ovládnout umění proto, že celý jejich ohromný a propagační aparát – tisk, rozhlas a filmová propaganda – jede s pramalým výsledkem, nebo docela naprázdno. Mají zkušenosti se SSSR a vědí už, že sebevětším křikem ani terorem se jim nepodaří proměnit pohřebiště lidských nadějí v rajskou zahradu.

Co tedy chtějí? Chtějí odvést myšlení lidí od chmurné skutečnosti jinam. Chtějí působit na jejich cit, když nepochodili s rozumem. Chtějí prostřednictvím umění vštípit lidu přesvědčení, že komunistická cesta je správná, že na ní musí setrvat, aby se v budoucnu vedlo všem lépe. Lid musí být ovšem všemi prostředky donucen k zapomenutí té nejprostší pravdy, že by na svůj blahobyt nemusel desetiletí čekat, kdyby se komunisté poděkovali, odešli z vlády a nikdy se více neukazovali na denním světle. Pokoušejíce se ovládnout literaturu založili komunisté Svaz čsl. spisovatelů. Čím je tento Svaz? Proč byl uměle vytvořen?

V Československu nebylo pevněji stmelené organizace, než byl Syndikát spisovatelů. Měl ke 2 000 členů a dostal se po únorovém „zahřmění“, jak básnicky přezval puč poslanec a spisovatel Drda, ovšem pod komunistickou vládou. Proč tedy komunisté odkládají tuto dobrou organizaci, zakládajíce současně jinou? Dělají to podle staré revoluční taktiky. Lepší malá organizace průbojná

než velká nepohyblivá. Z necelých 2 000 členů zbylo totiž v novém Svazu 200. Tedy asi desetina. Ostatní zřejmě nikdo nepřevychová. Ani Nejedlý s Kopeckým a Drdou.

Je tedy 200 členů nového Svazu vyvolenou elitou, která má stvořit nový socialistický román. Jsou to vybraní komunisté, prohlédnutí ze všech stran. Prověření podle všech pravidel. Avšak zdá se, že ani oni nepožívají plné důvěry vládnoucího panstva. Kopecký jim řekl: „...některým lidem se zdálo, jakoby spisovatelé, básníci, intelektuální tvůrci byli i delší dobu po únoru dezorientováni... a jakoby snad docela v přechodu k tvorbě nového ducha a nové tematiky váhali a kolísali.“ Drda řekl shromážděným autorům: „...je třeba podnítiti literární tvořivost v masách, to znamená neomezit se [na] nějaký numerus clausus spisovatelů existujících, nesnažit se jenom je s větším či menším zdarem převychovávat, při všem tom nebezpečí, které plyne z přísloví, že ze psa slaninu neuděláš.“

Pěkně jim důvěřují: A zdá se, že nedůvěra panstva jest oprávněna, neboť tvrdohlaví spisovatelé nemohou pochopit úžasnou „svobodu“, která jim byla dána. Vysvětlit tuto „svobodu“ se snažili na sjezdu spisovatelů všichni řečníci. Jejich přemety jsou žalostně průhledné. To už se můžeme zastavit zase u Drdy, nesporně nejschopnějšího demagoga mezi nedoučenými Goebbelsovými žáky.

Drda se nejprve vyrovnává s poměry v první republice, prý upírá spisovatelům právo mluvit o věcech politických a chtěla z nich udělat velekněze umění s velkým U. Taktně zamlčí v této republice, že svobodně tiskli spisovatelé odprava doleva, že Olbracht, Majerová, Řezáč, Vančura, Pujmanová, Neumann, Nezval a řada jiných levých autorů svobodně vydávala svoje knihy k nové svobodě. Aby se dostal od této nesvobody, musí ovšem provést několik přemetů. Vždyť první republika je u většiny autorů ještě v dobré paměti. Praví: „Je pravda, že míra svobody umělce byla větší v předmnichovské republice než např. v nacistickém Německu. Tam byly knihy rovnou páleny na hranicích.“ Nezdržujeme-li se úvahou, proč do výkladu o umělecké svobodě plete nacistické Německo, zjistíme, že opět taktně zamlčel, co se děje s nežádoucími knihami u nás. Ovšem, na hranicích se nepálí, protože je nedostatek papíru. To všechno je však nepřivede k důkazu, že u nás umělecká svoboda je, a Drda ví, že tento důkaz nikdy nesvede, bude-li mluvit jen o umění. Proto učiní totéž, co každý komunista, bude-li mluvit jen o umění. Proto učiní totéž, co každý komunista, když mu dojde dech: svede řeč na hospodářskou teorii a vypomůže si samotným Stalinem:

„Těžko si můžeme představit, jakou může mít osobní svobodu nezaměstnaný, který chodí hladový a nemůže najít práci. Skutečná svoboda je jen ta, kde bylo odstraněno vykořisťování...“ Zde máš, zkroušený autore, výklad o tvůrčí svobodě! Ale Drda ví, že konec konců mluví ke dvěma stovkám intelektuálů, a ne na schůzi v továrně. Proto uzavře svou řadu důkazů o nové umělecké „svobodě“ takto: „...My proti licoměrnému volání po nezávislosti otevřeně slavíme svůj radostný svazek s pracujícím lidem, s dělnickou třídou, jejíž historické vítězství je největším předpokladem a zárukou všech lidských svobod.“ A dotvrdí svá tvrzení citátem Bělinského: „...Tvůrčí svoboda se snadno shoduje se sloužením současnosti.“ Tečka. Teď víš, český spisovatel, na čem jsi. Máš svou svobodu a piš, jak Ti přikazujeme. Jdi mezi lid a uč se od něj. Kdybys náhodou zjistil, že mezi lidem není nadšení, o němž básníme, ať Ti nenapadne o tom napsat. Musíš předcházet době a vytvořit hrdiny zanícené ohněm budovatelského zápolení, máš k tomu všechny předpoklady. Jsi svobodný spisovatel a svobodný člověk. „A člověk, to zní hrdě“, jak pravil Gorkij.

Drobné zprávy.

Nenechávej si výtisk revue „Za pravdu“ ležet doma. Dej dalším, rozšiřuj zprávy, podkopávej ze všech sil dnešní režim! Přispívej ke znovunastolení svobody!

Illegální organizace „Za pravdu“
skupina „Pavel“.
N a z d a r !

Zdroj: ABS, V-20 ČB, 6 stran A4 strojopisu (opis cyklostylových blan).